

**Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta**

Veronika Farniková

Právo být zapomenut

Diplomová práce

Olomouc 2020

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Právo být zapomenut vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci 6. 1. 2020

.....

Veronika Farniková

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu mé diplomové práce JUDr. Maximu Tomoszkovi, Ph.D. za ochotu, cenné rady a připomínky při jejím zpracování.

Obsah

Seznam použitých zkratk	5
Úvod	7
1 Geneze právní úpravy ochrany osobních údajů	9
1.1 Úmluva č. 108	11
1.2 Směrnice 95/46/ES	12
1.3 Obecné nařízení 2016/679 (GDPR)	14
2 Analýza rozhodnutí Google Spain vs. González	16
2.1 Skutkový stav	16
2.2 Územní působnost Směrnice	17
2.3 Věcná působnost Směrnice	18
2.4 Odpovědnost provozovatele vyhledávače dle Směrnice	21
2.5 Rozsah práv subjektů zaručených Směrnicí (právo být zapomenut)	24
2.6 Dopad rozhodnutí	25
3 Právo být zapomenut	28
3.1 Normativní zakotvení	28
3.2 Podmínky pro uplatnění práva na výmaz	30
3.3 Výjimky z práva na výmaz	31
3.4 Důsledky uplatnění práva na výmaz	34
3.4.1 Výmaz osobních údajů	34
3.4.2 Povinnost informovat jiné správce o výmazu osobních údajů	35
4 Střet základních práv v kontextu práva být zapomenut	37
4.1 Význam svobody projevu a její vztah k osobním údajům	37
4.2 Poměrování základních práv v kontextu práva být zapomenut	39
4.3 Poměrování základních práv v judikatuře	41
4.3.1 Právo být zapomenut a problematika veřejných osob	42
4.3.2 Vztah práva být zapomenut k informacím o trestné činnosti	44
5 Nedostatky konceptu práva být zapomenut	48
5.1 Role správců jako soudců	49
5.2 Geografická hranice práva být zapomenut	50
5.3 Efekt Streisandové	52
Závěr	54
Zdroje	56

Seznam použitých zkratk

Právní předpisy

Listina	Listina základních práv a svobod ČR
Listina EU	Listina základních práv a svobod Evropské unie
Mezinárodní pakt	Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, vyhlášený pod č. 120/1976 Sb.
Obecné nařízení	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/679, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES.
Směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a volném pohybu těchto údajů
EÚPL	Úmluva č. 209/1992, o ochraně lidských práv a svobod
Úmluva č. 108	Úmluva Rady Evropy č. 108/1981, o ochraně osob, se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat
ZoOÚ	Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů

Instituce

AEPD	Agencia Española de Protección de Datos (Španělský úřad pro ochranu údajů)
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
ÚOOÚ	Úřad pro ochranu osobních údajů ČR
WP29	Pracovní skupina pro ochranu údajů zřízená

podle článku 29 směrnice 95/46/ES

Jiné

Google Spain vs. González

Rozsudek SDEU ze dne 13. května 2014, C-131/12, Google Spain SL a Google Inc. proti Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) a Mario Costeja González

Manni vs. Lecce

Rozsudek SDEU ze dne 9. března 2017, C-398/15, Camera di Commercio, Industria, Artigianato e Agricoltura di Lecce proti Salvatore Manni

Breyer vs. Bundesrepublik Deutschland

Rozsudek SDEU ze dne 19. října 2016, C-582/14, Patrik Breyer proti Bundesrepublik Deutschland

Axel Springer AG vs. Německo

Rozsudek ESLP ze dne 7. února 2013, č. 399954/08, Axel Springer AG proti Německu

Mosley vs. Spojené království

Rozsudek ESLP ze dne 10. května 2011, č. 48009/08, Mosley proti Spojenému království

Mosley vs. Google Inc.

Rozsudek England and Wales High Court (Queen's Bench Division) ze dne 15. ledna 2015, sp. zn. HQ 14 X 02964, Mosley proti Google Inc

CNIL vs. Google Inc.

Rozsudek SDEU ze dne 24. září 2019, C-507/17, Commission nationale de l'informatique et des libertés (CNIL) proti Google Inc.

Úvod

Pro fungování současné společnosti je běžné, že si jednotlivci mezi sebou sdílejí řadu informací. Kdo z nás ještě může říct, že nikdy nenakupoval na internetu, nenapsal o sobě něco na sociální síť nebo nevyplnil formulář, aby dostal věrnostní kartičku? Poskytování osobních údajů se stalo v každodenním světě rutinou k zajištění existence jednotlivce. Avšak tím vědomě i nevědomě dáváme do rukou příjemců informací zbraň, která může být záhy použita proti nám.¹ S příchodem informačních technologií se toto riziko ještě zvětšilo.

V minulosti bylo mnohem jednodušší si chránit své soukromí, neboť hlavní masmédiá měli tištěnou či zvukovou podobu. Případný zásah do soukromí byl tedy snáze dohledatelný. Příchod internetu však zapříčinil, že většina informací, a tedy i mediálního dění se dnes již odehrává online a informace se snadno dostanou k většímu počtu lidí, než tomu bylo dříve.² Nikdy dříve nebylo tak jednoduché dostat se k požadovaným informacím a tyto předávat. To s sebou ruku v ruce přineslo i častější zásahy do soukromí, o kterých mnohdy ani nevíme. Potřeba řešit tuto nastalou situaci sebou přinesla řadu nástrojů, jež mají navrátit jednotlivcům kontrolu nad jejich osobními údaji a poskytnout jím ochranu.

Jedním z těchto nástrojů ochrany osobních údajů je i právo být zapomenut, kterým se ve své diplomové práci budu zabývat. Přestože od vydání přelomového rozhodnutí Google Spain vs. González uběhlo skoro již šest let, je toto téma stále velmi aktuální, což dokládá i nedávné rozhodnutí SDEU ve věci globálního práva na zapomnění. Cílem této práce bude poskytnutí komplexní analýzy práva být zapomenut jako nástroje ochrany údajů včetně pomyslných mantinelů toto práva, které se projevují při kolizi ochrany soukromí s právem veřejnosti na informace. V závěru této práce pak upozorním na případné nedostatky tohoto konceptu.

V první kapitole této práci se zaměřím na původ, vývoj a současný koncept ochrany osobních údajů. Tato část práce bude deskriptivní, avšak zjištěné informace mi budou sloužit jako podklad k zodpovězení otázky: *Je právo být zapomenut novým právem dle Obecného nařízení, nebo je lze najít již v předešlé úpravě?*

Druhá kapitola bude věnována podrobné analýze Rozsudku Google Spain včetně jeho dopadů. Toto rozhodnutí se stalo významným precedentem v oblasti ochrany osobních údajů

¹ MAŠTALKA, Jiří. *Osobní údaje, právo a my*. V Praze: C.H. Beck, 2008. s. 3

² KOVÁČOVÁ, Lucie a kol. *Ochrana soukromí versus svoboda projevu médií*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. s. 9

a podkladem pro další významná rozhodnutí jako Manni vs. Lecce nebo CNIL vs. Google, která budou v práci taktéž zmíněna.

Ve třetí kapitole se budu podrobně věnovat současnému konceptu práva být zapomenut, jak jej zakotvuje Obecné nařízení. Pokusím se odpovědět na otázku, zda právo na zapomnění a právo na výmaz jsou synonyma. Dále se v této části práce budu věnovat podmínkám, které musejí být splněny, aby mohlo dojít k výmazu osobních údajů. Taktéž se zaměřím na výjimky z práva na výmaz a poukážu na případy ve kterých i přes naplnění výjimky nakonec musí k výmazu osobních údajů dojít. V neposlední řadě se v této kapitole budu zabývat důsledky, jež nastanou po uplatnění práva na výmaz.

Čtvrtá kapitola bude věnována kolizi základních práv v kontextu práva být zapomenut. Cílem této kapitoly bude zodpovězení otázek: *Jaká základní práva se v kontextu práva být zapomenut střetávají? Má některé z nich výraznou převahu při jejich vzájemném poměrování?* Z toho důvodu se v této části práce zaměřím zejména na způsoby, jakými v praxi dochází k vyvažování základních práv u soudů. Dále se zaměřím na analýzu relevantní judikatury ESLP a ESP, kde tyto soudy vyvažovaly právo na soukromí na jedné straně a svobodu projevu a právo na informace na straně druhé a následně vybrané dvojice judikátů komparativní metodou porovnáám.

Jak již bylo zmíněno výše, poslední kapitola bude věnována nedostatkům konceptu práva být zapomenut. Jelikož nedostatků je celá řada zaměřím se na tři vybrané. Jedním z nich je role správců jako soudců, kterým Obecné nařízení svěřilo pravomoc rozhodovat žádosti ve věci práva na zapomnění. V této části popíšu a kriticky zhodnotím nedostatky práva být zapomenut a pokusím se nastínit jejich možná řešení či dopady do budoucna.

1 Geneze právní úpravy ochrany osobních údajů

Je nepochybné, že v současné době patří právo na ochranu osobních údajů mezi základní práva člověka. Ještě do nedávna však bylo toto právo součástí většího kolosu, práva na soukromí. S vývojem moderní společnosti a technologickým pokrokem vyvstala brzy potřeba ochrany soukromí nejen jako celku, ale také jeho konkrétních součástí. Osobní údaje se brzy staly velmi ceněnou komoditou a nezbytnost ochrany fyzických osob při zpracování jejich osobních údajů byla stále silnější.

Technologický pokrok i společenské vztahy sehrály důležitou roli v právní úpravě ochrany osobních údajů v minulém století. Za účelem sjednocení států Evropy, podporování právního státu, demokracie a lidských práv byla po druhé světové válce založena Rada Evropy. Ta v reakci na hrůzy druhé světové války přijala v roce 1950 Evropskou úmluvu o lidských právech. EÚPL, jakožto zásadní dokument mezinárodní úrovně v oblasti lidských práv, poskytuje ochranu soukromí v čl. 8.³ Jeho vymezení je však poněkud široké, neboť přiznává každému právo na respektování soukromého a rodinného života, obydlí i korespondence. V návaznosti na zneužívání státní moci za druhé světové války⁴ zároveň EÚPL zakotvila omezení zásahu do těchto práv ze strany státu a jeho orgánů. Stanovila, že zásah je přípustný, jen pokud je v souladu se zákonem a v demokratické společnosti nezbytný k ochraně veřejného zájmu.⁵

Technologický vývoj druhé poloviny 50. let minulého století přinesl jednotlivcům i společnosti nejen nespočet výhod zlepšujících kvalitu života, ale také řadu rizik, jež byla způsobilá zasahovat do práva na soukromí. V reakci na nově vzniklou potřebu shromažďovat a používat osobní údaje se zrodilo dnes již známe „*právo na informační sebeurčení*“. Tento koncept pak vedl k vytváření speciálních právních předpisů k ochraně osobních údajů, kterým budou věnovány následující podkapitoly.⁶

Právo na ochranu soukromí a právo na ochranu osobních údajů představují dvě samostatná práva, která spolu úzce souvisejí. Obě tato práva ochraňují podobné hodnoty, a sice autonomii jednotlivce a jeho lidskou důstojnost tím, že jednotlivci poskytují osobní prostor, ve kterém může rozvíjet svoji osobnost a projevovat své názory. Liší se naopak

³ Právo na soukromí obsahovala také v čl. 12 Všeobecná deklarace lidských práv z roku 1948.

⁴ V Německu a jiných okupovaných státech běžně docházelo k zásahům do soukromí státní mocí. Ta k perzekuci určitých skupin obyvatelstva zneužívala osobní údaje (např. náboženského vyznání) obsažené v evidenci obyvatel. K tomu NOVÁK, Daniel. *Zákon o ochraně osobních údajů a předpisy související: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014.s. XVII

⁵ V čl. 8 odst. 2 EÚPL jsou výslovně některé veřejné zájmy uvedeny jako např. národní bezpečnost, hospodářský blahobyt země, ochrana zdraví atd.

⁶ *Handbook on European data protection law 2018 edition*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2018. s. 18

ve formulaci a rozsahu. Zatímco právo na respektování soukromého života spočívá v obecném zákazu zásahu, na právo na ochranu osobních údajů je pohlíženo jako na moderní právo. K jeho ochraně se zavádí systém kontrolních nástrojů, které mají chránit jednotlivce při zpracovávání jejich osobních údajů.⁷ Jedním z těchto nástrojů je i právo být zapomenut.

Jak vyplývá z výše uvedeného právo na ochranu osobních údajů se v průběhu let vyčlenilo z práva na respektování soukromého života a získalo uznání základního práva. Důkazem toho je, že Listina základních práv EU, jež patří k novějším katalogům základních práv, zakotvila právo na ochranu osobních údajů samostatně v čl. 8. Ten stanovuje, že „každý má právo na ochranu osobních údajů, které se ho týkají. Tyto údaje musí být zpracovány korektně, k přesně stanoveným účelům a na základě souhlasu dotčené osoby nebo na základě jiného oprávněného důvodu stanoveného zákonem. Každý má právo na přístup k údajům, které o něm byly shromážděny, a má právo na jejich opravu. Na dodržování těchto pravidel dohlíží nezávislý orgán.“⁸ Listina EU je zářným příkladem toho, že nově vznikající katalogy lidských práv by měly reflektovat potřebu zakotvení novodobých práv, a nejen přebírat ochranu těch stávajících.

V českém ústavním právu je ochrana osobních údajů součástí práva na soukromí. Jelikož jsou ochrana soukromí a osobnosti člověka považovány za základní hodnoty demokratické společnosti, je jim věnováno hned několik článků Listiny. Listina pojímá právo na ochranu soukromí komplexně. Čl. 7 odst. 1 Listiny jako lex generalis zakotvuje obecnou garanci nedotknutelnosti soukromí. Na něj pak navazují další články chránící už konkrétní hodnoty soukromí jednotlivce.⁹ Stěžejním článkem pro oblast ochrany údajů je však čl. 10 odst. 3, kde je uvedeno že „každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.“ Jedná se o právo na informační sebeurčení, které je obecně definováno jako „právo jednotlivce sám se rozhodnout jaké informace o jeho osobě budou poskytnuty ostatním a za jakých okolností k tomu může dojít.“¹⁰ Toto právo tedy poskytuje ochranu jednotlivcům jak před pořizování informací, tak i před jejich uchováváním a zveřejňováním. Na první pohled se může zdát, že práva na informační sebeurčení a právo být zapomenut jsou stejná práva, neboť předmětem obojího je ochrana údajů (informací). Avšak právo na informační sebeurčení je nutno vnímat

⁷ Tamtéž, s. 19

⁸ Čl. 8 Listiny EU

⁹ FILIP, Jan. Úvodní poznámky k problematice práva na soukromí. In ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Právo na soukromí*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2011. s. 13

¹⁰ KOKEŠ, Marian. Několik poznatků k problematice konkrétních konfliktů mezi právem na informační sebeurčení a ochranou národní bezpečnosti v tzv. době internetové. In ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Právo na soukromí*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2011, s. 124.

K obdobné definici přišel i Ústavní soud v rozhodnutí ze dne 22. března 2011, sp. zn. Pl. ÚS 24/10, bod 29

šířeji neboť chrání jakékoliv informace o subjektu bez rozdílu, zda je o informace soukromé či veřejné. Právo být zapomenut tak lze vnímat spíše jako nástroj k ochraně konkrétní výšece údajů, a to těch osobních. Avšak ještě před účinností Obecného nařízení bylo možné se domoci ochrany osobních údajů právě prostřednictvím tohoto práva, čehož bylo u Ústavního soudu využíváno zejména v souvislosti s různými databázemi.¹¹

Ochrana osobních údajů je v rámci českého právního pořádku poskytována i právními předpisy nižší právní síly jako je např. zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, který v § 180 obsahuje skutkovou podstatu neoprávněného nakládání s osobními údaji. Nejznámějším právním předpisem zabývající se ochranou osobních údajů byl pak donedávna zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, který prováděl Směrnici Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a volném pohybu těchto údajů. Té bude věnována jedna z následujících podkapitol.

1.1 Úmluva č. 108

Prvním evropským právním nástrojem ochrany osobních údajů se stala Úmluva Rady Evropy č. 108/1981, o ochraně osob, se zřetelem na automatizované zpracování dat. Úmluva č. 108 byla reakcí na rozvoj společnosti, která stále více využívala ke zpracovávání osobních údajů automatizované prostředky. Ochrana osobních údajů začala být chápána jako samostatná právní oblast a bylo nutné jí věnovat patřičnou právní pozornost.¹²

Úmluva č. 108 poprvé definovala pojmy jako jsou osobní údaj, správce nebo automatizované zpracování¹³. Taktéž vymezila zvláštní skupinu údajů a stanovila zásady pro zpracování osobních údajů, včetně požadavků na kvalitu údajů, zejména na jejich poctivé zpracování a legitimní účel. Součástí Úmluvy č. 108 také bylo ustanovení o nutnosti řádného zabezpečení osobních údajů.

Za osobní údaj se dle Úmluvy č. 108 považuje „každá informace týkající se identifikované nebo identifikovatelné fyzické osoby“¹⁴. Již na první pohled je zjevné, že definice osobního údaje neprošla po obsahové stránce velkými změnami, neboť ji obdobně používá i Obecné nařízení. Ani pojmy „správce“ či „zpracování“ neprošly v průběhu let výraznou změnou.

¹¹ KRATOCHVÍL, Jan. Osobní práva. In BARTOŇ, Michal a kol. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016. s 290

¹² ŽŮREK, Jiří. *Praktický průvodce GDPR*. Olomouc: ANAG, 2017. s 13

¹³ Obecně je za automatizované zpracování považováno jakékoliv zpracování prováděné pomocí výpočetní techniky. V čl. 2 písm. c) Úmluvy č. 108 jsou vyjmenovány konkrétní automatizované postupy odpovídající době přijetí této úmluvy.

¹⁴ Čl. 2 písm. a) Úmluvy č. 108

Úmluva č. 108 se vztahuje na veškeré zpracování osobních údajů bez ohledu na to, zda je prováděno soukromým či veřejným sektorem. Jejím cílem je ochrana jednotlivců před zneužíváním osobních údajů, které může nastat v souvislosti s jejich shromažďováním či zpracováním. Jednotlivci je na základě této úmluvy taktéž přiznáno právo být informován o tom, jaké informace jsou o něm uchovávány, a v případě potřeby má i právo na jejich opravu nebo výmaz.¹⁵

Úmluva č. 108 byla navržena jako univerzální mezinárodní nástroj v oblasti ochrany osobních údajů, byly položeny základy ochrany osobních údajů, na kterých později stavěly další evropské dokumenty. Úmluvu č. 108 doplňuje dodatkový protokol z roku 2001, a to ve dvou oblastech: (i) veřejnoprávní dozor – je vyžadováno zřízení dozorového orgánu, který bude sledovat dodržování právních předpisů vydaných na základě úmluvy, (ii) zjednodušení přenosu údajů do třetích zemí.¹⁶

V důsledku účinnosti nového Obecného nařízení není její význam v členských státech EU tak velký, ovšem okruh signatářských států sahá i za hranice EU. Úmluva č. 108 tak nabývá významu zejména v oblasti předávání osobních údajů do třetích zemí bez nutnosti sjednávání např. bilaterálních smluv pro oblast ochrany údajů. Z tohoto důvodu se Rada Evropy rozhodla k její modernizaci protokolem o změně Úmluvy č. 108 č.10923/2018.¹⁷ Úmluva č. 108 tedy i nadále zůstává významným právně závazným nástrojem v oblasti mezinárodní ochrany osobních údajů.

1.2 Směrnice 95/46/ES

Vývoj společnosti v 80. a 90. letech minulého století zapříčinil, že se informace, a tedy i osobní údaje, začaly zpracovávat čím dál tím víc automatizovaně. Jedním z projevů globalizace se stala nutnost předávat osobní údaje do třetích zemí. Vnitrostátní právní úpravy v oblasti ochrany osobních údajů se ukázaly v mnoha ohledech jako nedostačující, a tak vznikla potřeba regulace zpracování osobních údajů takovým způsobem, který by reflektoval technologický vývoj od přijetí Úmluvy č. 108 a zároveň by sjednocoval právní úpravy členských států EU. Tímto instrumentem se stala Směrnice Evropského parlamentu a Rady

¹⁵ Příručka evropského práva v oblasti ochrany údajů. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2015. s. 15–16

¹⁶ NONNEMANN, František. *Modernizace Úmluvy 108, základního nástroje Rady Evropy pro ochranu osobních údajů* [online]. Epravo.cz, 20. července 2018 [cit 20. července 2019]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/modernizace-umluv-108-zakladniho-nastroje-rady-evropy-pro-ochranu-osobnich-udaju-107901.html>>.

¹⁷ Tamtéž, pozn. Česká republika je signatářem jak samotné Úmluvy č. 108, tak i obou jejích protokolů.

95/46/ES ze dne 24. října 1995, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a volném pohybu těchto údajů.

Směrnice, jakož to sekundární legislativní právní akt EU, je adresovaná výhradně členským státům. Je charakteristická svými harmonizačními účinky, avšak na rozdíl od nařízení musí být následně implementována do právních řádů jednotlivých států. Členským státům tak vznikla povinnosti implementovat požadavky Směrnice do vnitrostátních právních předpisů, k čemuž Česká republika zvolila formu zákona, a to zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, jež tuto Směrnici provádí.¹⁸

Směrnice se v mnoha ohledech inspirovala Úmluvou č. 108, ale zároveň zpracování osobních údajů pojala komplexněji. Vztahovala se jak na automatizované zpracování osobních údajů, tak nově i na jejich neautomatizované zpracování podléhající zpracování v určité databázi (např. kartotéky). Směrnice rovněž zavedla institut nezávislého dozoru a obsahovala také úpravu předávání osobních údajů do zahraničí, včetně zemí mimo EU, což do té doby Úmluva č. 108 neznala.¹⁹ Cílem Směrnice byla ochrana práv a svobod osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů. K naplnění tohoto cíle stanovila Směrnice zásady pro zpracování osobních údajů a zároveň dala subjektům údajů široké portfolio práv, které mohou uplatnit v případě porušení těchto zásad pro zpracování.²⁰ Mezi tato práva patřilo právo na přístup k údajům, včetně práva na opravu, výmaz či blokování údajů nebo právo na námitku, ze kterých následně SDEU dovedl existenci práva být zapomenut v rozsudku Google Spain vs. González (viz kapitola 2).

Záměrem zákonodárce bylo poskytnout ochranu osobních údajů v co největším rozsahu. Tomu odpovídalo i rozšíření definice osobního údaje. Dle čl. 2 písm. a) Směrnice byly osobními údaji „*veškeré informace o identifikované nebo identifikovatelné osobě (subjektu údajů), přičemž identifikovatelnou osobou se rozumí osoba, kterou lze přímo či nepřímo identifikovat, zejména s odkazem na identifikační číslo nebo na jeden či více zvláštních prvků její fyzické, fyziologické, psychické, ekonomické, kulturní nebo sociální identity.*“²¹ Nově tedy osobními údaji nebyly jen identifikační údaje, ale i jakákoli na první pohled nevýznamná informace, která se subjektu týkala byť nepřímo. „*Jinými slovy, pokud je osoba,*

¹⁸ŽŮREK: *Praktický průvodce...*, s. 14–15

¹⁹ Úmluva č. 108 přijala úpravu předávání osobních údajů do zahraničí a institut nezávislého dozoru až v roce 2001 dodatkovým protokolem č. 181.

²⁰ MATEJKA, Ján. *Internet jako objekt práva: hledání rovnováhy autonomie a soukromí*. Praha: CZ.NIC, 2013. s. 60

²¹ ZoOÚ navíc v rámci demonstrativního výčtu způsobů identifikace osoby uvádí některé identifikační faktory jako je číslo, kód, prvek apod.

*kteřá informaci disponuje, schopna ji přiřadit ke konkrétnímu člověku, potom se o osobní údaj jedná.*²²

Směrnice více jak 20 let poskytovala ochranu fyzickým osobám v oblasti osobních údajů a působila preventivně proti překážkám volného pohybu těchto informací v EU. Avšak na přelomu tisíciletí došlo k prudkému rozvoji informačních technologií (internet, sociální sítě atd.), čímž došlo k popření hranic mezi státy a v konečném důsledku se změnily i kategorie nejčastěji zpracovávaných informací. Směrnice a na ni navázané vnitrostátní právní úpravy začaly být zastaralé, nemluvě o tom, že se v mnoha ohledech od sebe značně lišily, což působilo problémy subjektům působícím i v jiných členských státech. Po roce 2010 se tak započalo s revizí celého právního rámce ochrany údajů v rámci EU. Na základě předchozích zkušeností se Směrnicí, bylo jako forma nové právní úpravy zvoleno nařízení.²³

1.3 Obecné nařízení 2016/679 (GDPR)

Na základě předchozích zkušeností se Směrnicí rozhodla EU o využití jiné formy právní úpravy ochrany osobních údajů. Jako forma nové právní úpravy bylo zvoleno nařízení, jehož použití bylo v tomto kontextu revoluční, neboť do té doby nebylo nařízení EU použito pro právní úpravu tak širokého komplexu vztahů. Dne 27. dubna 2016 byl Evropským parlamentem schválen konečný návrh Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/679, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES s účinností od 25. května 2018. Důležitost nařízení spočívá především v přímé použitelnosti ve všech členských státech bez nutnosti speciální transformace do vnitrostátních právních úprav. V případě jeho nesouladu v s vnitrostátní právní úpravou má nařízení aplikační přednost.²⁴

Podle Obecného nařízení je kontinuita jedním z dominujících znaků ochrany osobních údajů, neboť navazuje na cíle, zásady zpracování a ochranu osobních údajů obsažených ve Směrnicí. Jejím smyslem je „*překonání stávající roztříštěnosti v provádění ochrany osobních údajů v EU.*“²⁵ Obecné nařízení používá definice klíčových pojmů stejně jako Směrnice, což vyvrací častý mýtus o rozšíření definice „osobní údaj“. Významově je tato definice stejně jako ostatní zachována. Obecné nařízení pouze rozšiřuje výčet identifikátorů. Tento výčet však není uzavřený, neboť je potřeba, aby definice osobních údajů byla flexibilní

²² MATEJKA: *Internet jako objekt...*, s. 87

²³ ŽŮREK: *Praktický průvodce...*, s. 14–15

²⁴ Úřad pro ochranu osobních údajů. *Desatero omylů* [online]. Uoou.cz, 1. března. 2018 [cit. 27. července 2019]. Dostupné

na https://www.uoou.cz/vismo/zobraz_dok.asp?id_org=200144&id_ktg=4818&n=desatero%2Domylu.

²⁵ Tamtéž, bod 2.

a schopná adaptovat se na další technologický vývoj.²⁶ Kde však obsahuje Obecné nařízení podrobnější úpravu, je oblast práv a povinností osob zpracovávajících osobní údaje (správci a zpracovatelé) a subjektů údajů.

Obecné nařízení také klade větší důraz na zajištění bezpečnosti při zpracování osobních údajů. Jedním z nových přístupů Obecného nařízení je přístup založený na riziku. V širším slova smyslu to znamená, že „*správce již od počátku koncipování zpracování osobních údajů musí brát v potaz povahu, rozsah, kontext a účel zpracování údajů a přihlídnout k pravděpodobným rizikům pro práva a svobody fyzických osob, a tomu přizpůsobit i zabezpečení osobních údajů.*“²⁷ V užším slova smyslu se jedná o aplikaci konkrétní povinnosti správce v případech, kdy dojde k porušení zabezpečení, které zároveň představuje riziko pro práva a svobody fyzické osoby (např. oznámení porušení zabezpečení osobních údajů příslušnému orgánu).²⁸

Dalším novinkou Obecného nařízení je nové pojetí zásady odpovědnosti. Obecně je správce odpovědný za jím prováděné zpracování osobních údajů. Nově však Obecné nařízení správci stanovuje povinnost soulad zpracování s nařízením doložit.²⁹ Obdobně je správce odpovědný i za dodržování zásad pro zpracování osobních údajů.³⁰

Přesto, že je často jako novinka Obecného nařízení uváděno právo být zapomenut³¹, není tomu tak, neboť toto právo existovalo již dříve. SDEU jej dovedl z čl. 12 a čl. 14 Směrnice (viz kapitola 2).

²⁶ O posouvání hranic ve vnímání pojmu „osobní údaj“ svědčí i rozhodnutí Breyer vs. Bundesrepublik Deutschland, kde soud dospěl k závěru, že osobním údajem je i IP adresa.

²⁷ NEZMAR, Luděk. GDPR: praktický průvodce implementací. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 29

²⁸ Tamtéž

²⁹ ŽŮREK: *Praktický průvodce...*, s. 24-25

³⁰ Čl. 5 odst. 2 Obecného nařízení

³¹ Čl. 17 Obecného nařízení

2 Analýza rozhodnutí Google Spain vs. González

Rozsudek velkého senátu Soudního dvora Evropské unie ze dne 13. května 2014 ve věci C-131/12 Google Spain SL a Google Inc. proti Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) a Mario Costeja Gonzálezovi (dále jen „*Rozsudek Google Spain vs. González*“) představuje zcela nový koncept ochrany osobních údajů v internetovém prostředí. SDEU v tomto sporu rozhodl, že internetové vyhledávače, jakožto správci osobních údajů, musí za určitých podmínek odstranit odkazy na webové stránky třetích osob obsahující osobní údaje fyzických osob (subjektů údajů). Právě tento rozsudek je spojován s dnes již mediálně známým právem být zapomenut, které se těší velké pozornosti po účinnosti Obecného nařízení o ochraně osobních údajů. Tento rozsudek má velký vliv na vyhledávání na internetu, neboť právě díky němu si o výmaz osobních údajů může požádat každý evropský uživatel internetu.

2.1 Skutkový stav

Mario Costeja González byl španělský státní příslušník, jemuž byly v důsledku dluhů na sociálním zabezpečení na konci 90. let minulého století obstaveny a následně prodány nemovitosti ve veřejné dražbě k uhrazení dluhů. Pro zajištění co nejvyšší účasti dražitelů nařídilo španělské ministerstvo práce a sociálních věcí deníku La Vanguardia informovat širokou veřejnost o chystané dražbě. Ten v lednu a březnu 1998 otiskl dva články, kde kromě oznámení o dražbě bylo uvedeno i Gonzálezovo jméno. Tyto články byly následně zveřejněny i online v internetovém archivu novin a zaindexovány internetovým vyhledávačem Google Search. I po více než 10 letech bylo možné po zadání Gonzálezova jména do internetového vyhledávače Google, najít odkaz na výše zmiňované články, a to i přes to, že pohledávky zajištěné zabavenými nemovitostmi pana Gonzálezze byly již dávno uhrazeny.

Skutečnost, že i po tak dlouhé době a po uhrazení dluhů byla tato informace stále snadno veřejně dostupná, považoval pan González za irelevantní a porušující jeho právo na soukromí. Z tohoto důvodu podal 5. března 2010 stížnost k AEPD proti společnosti La Vanguardia Ediciones SL (dále jen „*La Vanguardia*“), jakož i proti společnostem Google Inc. a její lokální dceřině společnosti Google Spain.

Mario Costeja González ve své stížnosti požadoval následující:

1. aby obě vydání článků byla odstraněna z originální webové stránky, nebo upravena tak, aby se na nich neobjevovaly jeho osobní údaje;

2. aby Google vymazal, nebo skryl jeho osobní údaje ve výsledcích vyhledávače tak, aby se po zadání jeho jména neobjevoval odkaz na toto vydání deníku La Vanguardia.³²

AEPD stížnost v rozsahu týkající se deníku La Vanguardia zamítl, neboť Španělsko přijalo odchylku od Směrnice pro zpracování osobních údajů prováděné pro účely žurnalistiky nebo uměleckého či literárního projevu, tudíž informace o dluzích a dražbě byla zveřejněná legálně. Naopak části stížnosti týkající se společnosti Google Inc. a Google Spain vyhověl s odůvodněním, že provozovatelé vyhledávačů podléhají právní úpravě v oblasti ochrany osobních údajů.³³

Obě společnosti Google s rozhodnutím AEPD nesouhlasily a napadly jej žalobou u Audiencia Nacional³⁴ (dále jen „*Španělský soud*“). Španělský soud dospěl k názoru, že je v daném případě prostor pro položení předběžné otázky týkající se interpretace Směrnice, řízení tedy přerušil do zodpovězení třech předběžných otázek položených SDEU.³⁵

Předběžné otázky, které Španělský soud položil SDEU, lze rozdělit do 4 kategorií – územní působnost Směrnice, věcná působnost Směrnice, odpovědnost provozovatele vyhledávače dle Směrnice, rozsah práv subjektů osobních údajů aneb „*právo na zapomnění*“.

2.2 Územní působnost Směrnice

První z předběžných otázek, které soud položil SDEU se týkala geografického hlediska Směrnice, a to, zda se projednávaný případ může řídit španělskou, resp. unijní právní úpravou. Cílem otázky bylo zjistit, zda se unijní právní předpisy vztahují i na společnost Google Spain, vzhledem k tomu, že se data zpracovávají výlučně v USA a informace jsou ukládány jen dočasně. V rámci této otázky musel SDEU nejprve vyložit pojmy „*provozovna*“ dle čl. 4 odst. 1 písm. a) Směrnice a „*používání prostředků umístěných na území členského státu*“ dle odst. 1 písm. c) téhož článku.

Google Inc. je mateřskou společností skupiny Google, se sídlem v USA, provozující službu Google Search, jež je celosvětově nejpoužívanějším internetovým vyhledávačem. Google Search indexuje webové stránky po celém světě, včetně těch španělských, a indexované informace ukládá na serverech neznámého umístění. Za účelem dosažení zisků nabízí Google třetím osobám prostor pro jejich reklamu, která je dle relevance připojena k výsledkům vyhledávání. Google Spain je dceřiná společnost korporace Google Inc.

³² Rozsudek Google Spain vs. González, bod 15

³³ Tamtéž, bod 17.

³⁴ Audiencia Nacional je španělský Nejvyšší soud sídlící v Madridu.

³⁵ Rozsudek Google Spain vs. González, bod 18-20

a zároveň je samostatnou právnickou osobou. Základem její činnosti je podpora lokálního prodeje online reklamního prostoru při internetovém vyhledávání.³⁶

Na základě výše uvedeného dospěl SDEU k závěru, že Google Spain je provozovnou společnosti Google Inc. na španělském území ve smyslu čl. 4 odst. 1 písm. a) Směrnice. K naplnění účelu daného ustanovení však nepostačuje pouhé konstatování, že je Google Spain provozovnou správce, ale je potřeba splnit další podmínku, a to, že zpracovávání osobních údajů je prováděno „v rámci činnosti“ provozovny. SDEU tak nevzal v potaz argument obou společností, které tvrdili, že ke zpracování osobních údajů dochází výhradně v rámci činnosti Google Inc. bez jakékoliv participace ze strany společnosti Google Spain. SDEU naopak dovodil, že k určení místní příslušnosti úřadu pro ochranu osobních údajů ve členském státě, je postačující, pokud na jeho území sídlí provozovna správce, jejíž činnost přímo souvisí se zpracováním osobních údajů. Jelikož hlavní činností Google Spain je prodej produktů a služeb online reklamy třetím osobám využívané při vyhledávání, je tato podmínka splněna. Není tedy nutné, aby tato činnost byla prováděna přímo provozovnou.³⁷

SDEU zdůraznil, že nelze článek 4 vykládat restriktivně, neboť úmyslem zákonodárce bylo stanovit co nejširší územní působnost Směrnice, a zabránit tak jejímu obcházení³⁸, čímž posílil právní jistotu subjektů osobních údajů.

2.3 Věcná působnost Směrnice

Přestože španělský soud předložil otázku věcné působnosti až jako druhou, odpověď na ni hierarchicky předcházela ostatní, proto se jí SDEU zabýval jako první. Druhá předběžná otázka se z velké části týkala čl. 2 Směrnice upravující definici jednotlivých pojmů. Cílem bylo zjistit, zda lze činnost vyhledávače Google považovat za zpracování osobních údajů a zda sám Google naplňuje definiční znaky správce osobních údajů dle Směrnice.

Při řešení výše uvedené otázky vycházel SDEU z textového výkladu Směrnice. Ta ve svém čl. 2 písm. b) definuje zpracování osobních údajů jako „*jakýkoliv úkon nebo soubor úkonů s osobními údaji*“. Druhá část této definice obsahuje demonstrativní výčet činností, jež třeba považovat za zpracování osobních údajů bez dalšího. Jsou jimi například shromažďování, zaznamenávání, uspořádávání, uchovávání, pozměňování, vyhledávání aj., jež jsou typické pro fungování internetového vyhledávače, což konstatoval v předmětném rozsudku i SDEU.³⁹

³⁶ Tamtéž, bod 43

³⁷ Tamtéž, bod 45

³⁸ Tamtéž, bod 53-54

³⁹ Tamtéž, bod 25-30

Obě společnosti Google shodně namítaly, že činnost vyhledávačů za zpracování osobních údajů považovat nelze, jelikož vyhledávače zpracovávají informace jako celek a nejsou schopny rozlišit, zda se jedná o osobní údaje či nikoliv, resp. neoddělují osobní údaje od dalších informací.⁴⁰

SDEU i generální advokát⁴¹ ale došli shodně k závěru, že činnost, kterou vyhledávače vyvíjí musí být považována za zpracování osobních údajů ve smyslu čl. 2 písm. b) Směrnice, a to nezávisle na tom, zda vyhledávač odlišuje osobní údaje od ostatních informací. Výjimkou v daném případě není ani skutečnost, že se jedná o údaje na internetu již zveřejněné na webových stránkách třetích osob a vyhledávač je nijak nemění.

Internetové vyhledávače mají navíc velký podíl na uspořádávání a seskupování informací zveřejněných na internetu.⁴² Svou snahou ulehčit uživatelům vyhledávání informací o fyzických osobách zároveň umožnily jejich profilování⁴³, čehož pochopitelně využívají nejrůznější společnosti k získání konkurenční výhody.

Další část otázky se týkala postavení Google jakožto správce osobních údajů v projednávané věci. V této otázce se názory SDEU a generálního advokáta rozcházejí. Zatímco SDEU dovodil, že poskytovatele internetového vyhledávače lze považovat za správce osobních údajů, generální advokát byl názoru opačného. Dle jeho stanoviska nelze internetový vyhledávač považovat za správce osobních údajů, jelikož nenaplnuje definici „správce“, jak ji uvádí čl. 2 písm. d) Směrnice, podle kterého je správcem osoba, která „určuje účel a prostředky zpracování osobních údajů.“⁴⁴ V daném případě poskytovatel internetového vyhledávače poskytuje pouze nástroj k vyhledávání informací a nemá tak kontrolu nad obsahem zdrojové stránky. Získané informace následně zpracovává bez ohledu na to, zda jde o osobní údaj či nikoliv, neboť nemá možnost tyto rozlišit. Aby mohl být poskytovatel internetového vyhledávače považován za správce, musel by si být vědom, že zpracovává osobní údaje a tyto zpracovává za určitým účelem. Což se dle generálního advokáta netýká zmíněného případu, kde má vyhledávač pouze zprostředkující funkci.⁴⁵

⁴⁰ Tamtéž, bod 22

⁴¹ Stanovisko generálního advokáta Nilla Jääskinena. Věc C-131/12 *Google Spain SL Google Inc. proti Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) Mario Costeja González*, přednesené dne 25. června 2, bod 71-75

⁴² Rozsudek *Google Spain vs. González*, bod 18–20

⁴³ Uživatelům vyhledávače se ve výsledku vyhledávání zobrazí strukturovaný přehled informací zveřejněných o hledané osobě, na základě čehož mohou vytvořit její podrobný profil, týkající se nejen jejího vzhledu či vzdělání, ale také například jejich zálib či excesů.

⁴⁴ Čl. 2 písm. d) Směrnice 95/46/ES

⁴⁵ Stanovisko generálního advokáta, Věc C-131/12, bod 84-86

Stejného názoru byla i WP29, která podpořila názor generálního advokáta argumentem, že účelem pojmu „správce“ je určit osobu, která „*má nést odpovědnost za dodržování pravidel ochrany údajů, a přiřadit tuto odpovědnost k místu skutečného vlivu.*“⁴⁶

Pokud bychom interpretovali vyhledávače jako správce osobních údajů, musely by splnit povinnosti, které jim ukládá Směrnice, ale i ZoOÚ. Především se jedná o zákonný důvod zpracování osobních údajů, kterým však z důvodu velkého objemu osobních údajů předem neznámých subjektů nemůže být zpracování na základě předchozího souhlasu ani z důvodu plnění smlouvy. V případě vyhledávačů bylo tak nejpravděpodobnější zpracování údajů dle § 5 odst. 2 písm. e) ZoOÚ⁴⁷, který umožňuje zpracovávat osobní údaje v případě, že je to „*nezbytné pro ochranu práva a právem chráněných zájmů správce*“. K tomuto závěru dospěl i SDEU.⁴⁸ Dalším zákonným důvodem pro zpracování podle Míška a Harašty by také mohl být fakt, že se jedná o oprávněně zveřejněné osobní údaje dle § 5 odst. 2 písm. d) ZoOÚ, jimiž jsou údaje zpřístupněné hromadnými sdělovacími prostředky nebo jiným veřejným sdělením⁴⁹, což zahrnuje i publikaci na internetu.⁵⁰ Problémem však je právě ona oprávněnost zveřejnění, neboť při kvantu informací, které se na internetu nachází, není možné zajistit, aby takto nebyly zpracovány i nezákonně zveřejněné údaje.⁵¹

Ještě problematičtější se v této souvislosti jeví zpracování citlivých údajů, neboť ani těmto se nelze v internetovém prostředí vyhnout. § 9 ZoOÚ⁵² totiž neposkytuje žádnou výjimku, kterou by internetové vyhledávače mohly pro jejich zpracování využít. Z tohoto důvodu veškeré zpracování citlivých osobních údajů na webových stránkách třetích osob je nezákonné a provozovatelé vyhledávače by se jejich zpracování měli vyhnout.⁵³ Není tedy divu, že se společnost Google bránila označení za správce údajů pocházejících z webových stránek třetích osob, neboť reálně nemohla plnit povinnosti správce.

Jak již bylo avizováno výše SDEU je opačného názoru. Ve svém rozhodnutí dovozuje, že poskytovatele internetového vyhledávače je nutno považovat za správce ve smyslu ustanovení čl. 2 písm. d) Směrnice právě proto, že tento určuje účely a prostředky zpracování osobních údajů. Odůvodnění, jakým způsobem tyto účely a prostředky zpracování určuje,

⁴⁶ Tamtéž, bod 88

⁴⁷ Toto ustanovení je projevem implementace čl. 7 písm. f) Směrnice 95/46/ES

⁴⁸ Tamtéž, bod 73

⁴⁹ § 4 písm. l) ZoOÚ

⁵⁰ NOVÁK, Daniel. Zákon o ochraně osobních údajů a předpisy související: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 120

⁵¹ MÍŠEK, Jakub, HARAŠTA, Jakub. Analýza praktických dopadů rozhodnutí Soudního dvora EU ve věci Google Spain. *Bulletin advokacie*, Česká advokátní komora, 2015, roč. 2015, 1-2, s. 31

⁵² Paralela k čl. 8 Směrnice 96/45/ES

⁵³ MÍŠEK: Analýza praktických dopadů..., s. 31

rozhodnutí SDEU neobsahuje. SDEU pouze připouští, že zpracování prováděné vydavateli webových stránek se podstatně liší od zpracovávání osobních údajů prováděného internetovými vyhledávači.⁵⁴

SDEU svým rozhodnutím označit provozovatele internetových vyhledávačů za správce osobních údajů vyvolal velkou debatu nejen mezi odborníky.⁵⁵ Dozajista cílem tohoto výroku bylo zvýšení ochrany subjektů osobních údajů tím, že SDEU nevyločil provozovatele vyhledávačů z výše zmíněné definice správce.⁵⁶ SDEU však nevzal v úvahu specifickou povahu vyhledávačů, které nemají ve většině případů informace, z jakých důvodů byly původní osobní údaje shromážděny a následně umístěny na zdrojových stránkách třetích osob. Podle generálního advokáta poskytovatel vyhledávače nemůže ani právně ani fakticky splnit povinnosti správce obsažené v čl. 6 až 8 Směrnice, neboť nemá potřebnou kontrolu nad osobními údaji sesbíranými při indexování tak, aby je dokázal odlišit od ostatních informací. Jediným možným případem, kdy poskytovatel má postavení správce osobních údajů je, když působí jako správce údajů svých uživatelů (osob které vyhledávač používají), neboť v tomto případě poskytovatel personalizuje výsledky jejich vyhledávání a na základě toho vytváří cílenou reklamu.⁵⁷ Postavením internetového vyhledávače jako správce se zabývala už v roce 2008 skupina WP29, která ve svém stanovisku⁵⁸ rozlišuje případy, kdy vyhledávač působí jako správce údajů svých uživatelů a kdy jako správce údajů sesbíraných při indexování. Právě druhá varianta se týká analyzovaného rozsudku.⁵⁹ Avšak takovéto rozlišení se v rozhodnutí SDEU nenachází. Není tedy jasné, zda si je SDEU existence dvojího pojetí internetových vyhledávačů jako správců osobních údajů vědom.

2.4 Odpovědnost provozovatele vyhledávače dle Směrnice

Součástí druhé předběžné otázky, kterou se SDEU zabýval, byla i odpovědnost provozovatele vyhledávače. Španělský soud se dotazoval, zda lze požadovat přímo po provozovateli internetového vyhledávače, aby odstranil ze zobrazovaného seznamu výsledků vyhledávání odkazy na zdrojové stránky třetích osob, aniž by se subjekt údajů

⁵⁴ Rozsudek Google Spain vs. González, bod 32-35

⁵⁵ Problematice vyhledávačů jako správců osobních údajů se věnuje například JUDr. MgA. Jakub Míšek. K tomu: MÍŠEK, Jakub. Vyhledávač jako správce osobních údajů. *Revue pro právo a technologie*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, roč. 5, č. 9, s. 227-229

⁵⁶ Rozsudek Google Spain vs. González, bod 34

⁵⁷ Stanovisko generálního advokáta, Věc C-131/12, bod 89-91

⁵⁸ Stanovisko č. 1/2008 k otázkám ochrany údajů v souvislosti s vyhledávači. WP 148.

⁵⁹ MÍŠEK: Analýza praktických dopadů..., s. 31

zároveň obrátil na majitele zdrojových stránek, a to i v případě, kdy osobní údaje jsou na zdrojových stránkách legálně zveřejněny.⁶⁰

Společnost Google se bránila zásadou proporcionality, na jejímž základě tvrdila, že odpovědnost za odstranění informací náleží vydavateli webových stránek, protože jedině ten může posoudit legalitu zveřejněných informací a případně tyto informace učinit nepřístupnými.⁶¹

Dle čl. 1 je předmětem Směrnice vysoká úroveň ochrany základních práv a svobod fyzických osob.⁶² Jak již SDEU dříve judikoval, je nezbytné Směrnici vykládat ve světle základních práv, a to zejména čl. 7 Listiny zaručující právo na soukromý život a čl. 8 Listiny zaručující právo na ochranu osobních údajů. Tento požadavek se promítl v člancích 6, 7, 12, 14 a 28 Směrnice.

Čl. 12 písm. b) Směrnice zaručuje subjektům osobních údajů právo na „opravu, výmaz nebo blokování údajů, jejichž zpracování není v souladu s touto směrnicí, zejména z důvodů neúplné nebo nepřesné povahy údajů“.⁶³ Tento výčet důvodů je podle SDEU pouze demonstrativní a právo zaručené v tomto článku může plynout i z porušení ostatních podmínek pro zpracování osobních údajů, týkající se kvality údajů či oprávněnosti jejich zpracování.^{64 65}

Čl. 14 písm. a) Směrnice zaručuje subjektům právo na námitku proti zpracování osobních údajů, a to alespoň v případech uvedených v čl. 7 písm. e) a f) Směrnice, kterou mohou vznést „kdykoliv z vážných a legitimních důvodů souvisejících s jejich osobní situací“.⁶⁶ SDEU dovodil, že zpracování osobních údajů v předmětném řízení spadá právě pod čl. 7 písm. f) Směrnice.⁶⁷ Podle výše uvedeného má subjekt údajů možnost podat žádost dle čl. 12 písm. b) a čl. 14 písm. a) Směrnice přímo správci údajů, který ji musí řádně přezkoumat. Pokud by správce této žádosti nevyhověl, může se subjekt obrátit na dozorčí nebo soudní orgán.⁶⁸ Při posuzování žádosti je třeba zohlednit rozsah zásahu do osobních práv subjektu. Takový zásah nelze podle SDEU odůvodnit pouze hospodářským zájmem provozovatele vyhledávače. Při poměrování je třeba zohlednit i zájem veřejnosti na přístup k této informaci, který by měl být v rovnováze se základními právy subjektu údajů. Daná rovnováha mezi dotčenou

⁶⁰ Rozsudek Google Spain vs. González, bod 20

⁶¹ Tamtéž, bod 63

⁶² Čl. 1 bod 1. Směrnice 95/46/ES

⁶³ Čl. 12 písm. b) Směrnice 95/46/ES

⁶⁴ Čl. 6 a čl. 7 Směrnice 95/46/

⁶⁵ Rozsudek Google Spain vs. González, bod 68-70

⁶⁶ Čl. 14 písm. a) Směrnice 95/46/ES

⁶⁷ Rozsudek Google Spain vs. González, bod 73

⁶⁸ Tamtéž, bod 77

informací a zájmem veřejnosti na přístupu k této informaci se bude lišit případ od případu.⁶⁹ Obecně však práva subjektů údajů budou převažovat nad zájmy uživatelů internetového vyhledávače.⁷⁰

SDEU došel k závěru, že v případě splnění podmínek stanovených v čl. 12 písm. b) a čl. 14 písm. a) Směrnice může dozorčí orgán nebo soud uložit provozovateli internetového vyhledávače povinnost vymazat ze seznamu výsledků vyhledávání provedeného na základě jména subjektu odkazy na webové stránky zobrazující informace o tomto subjektu, aniž by musely být tyto informace vymazány i z původní zdrojové stránky.⁷¹ Subjekt údajů se tak může domoci svého práva i v případě, kdy vydavatel zveřejněné informace nepodléhá unijnímu právu nebo v případě, kdy mu svědčí výjimka z tohoto práva na základě čl. 9 Směrnice.⁷²

Touto částí rozhodnutí se SDEU snažil o nalezení proporcionality mezi právem na ochranu soukromí a údajů subjektu a právem na informace a svobodu projevu. Přesto, že se tento případ primárně týká společnosti Google a pana Gonzáleze, dopad má daleko větší. Subjekty údajů mají možnost ochrany soukromí i tam, kde unijní legislativa neplatí, veřejnosti zůstává zachován přístup k informacím a nedochází ani k cenzuře médií, o kterou by bezesporu v daném případě pan González usiloval. Byť se tento koncept zdá idealistický, je důležité připomenout, že aby k němu vůbec mohlo dojít, musí zde převažovat zájmy subjektu nad zájmy provozovatele. Dle mého názoru je způsob, jakým se SDEU v rozsudku vypořádal s poměřováním zájmů subjektů a provozovatele vyhledávače nedostačující. SDEU vidí zájem provozovatele pouze v hospodářském užitku, kdežto generální advokát jej spatřuje například i ve zvýšení dostupnosti informací pro uživatele nebo ve větší efektivnosti šíření informací po internetu. Všechny tyto účely odpovídají základním právům chráněným Listinou a mohou být legitimní pro zpracování osobních údajů ve smyslu čl. 7 písm. f) Směrnice.⁷³ Závěr SDEU, že zájmy subjektu obecně převažují nad zájmy veřejnosti na přístup k informacím, může vést právě k obavám ohledně omezování přístupu k informacím. Zde je tedy na místě upozornit, že informace jako taková z internetu nezmizí, jen se stane hůře dohledatelnou. Informaci již nebude možné vyhledat pouhým zadáním jména osoby do vyhledávače, ale bude nezbytné použít jiných klíčových slov souvisejících s hledanou informací k jejímu nalezení.

⁶⁹ Zájem veřejnosti na přístup k informaci můžeš být vyšší zejména u veřejně známých osob.

⁷⁰ Rozsudek Google Spain vs. González, bod 81

⁷¹ Tamtéž, bod 82

⁷² Tamtéž, bod 84 - 85

⁷³ Stanovisko generální advokáta, Věc C -131/12, bod 95

2.5 Rozsah práv subjektů zaručených Směrnicí (právo být zapomenut)

Třetí předběžná otázka pouze rozšiřuje odpověď SDEU na druhou. Španělský soud se dotazoval, zda se subjekt může domáhat odstranění odkazů na webové stránky třetích osob, pokud se, byť i pravdivými a legálně zveřejněnými informacemi o jeho osobě cítí být poškozený.

Tato část rozsudku bývá často považována za projev práva na zapomenutí. Paradoxem je, že SDEU nikdy právo na zapomenutí ve svém rozsudku nezmínil, přestože španělský soud i účastníci tento pojem použili. Odpovědí SDEU na třetí předběžnou otázku byl pouze rozšiřující výklad čl. 12 písm. b) a čl. 14 písm. a) Směrnice.

SDEU připomněl, že důvody neslučitelnosti zpracování osobních údajů se Směrnicí, jak je uvádí čl. 12 písm. b) Směrnice, jsou pouze demonstrativní. Kromě neúplnosti a nepřesnosti osobních údajů, může být zpracování osobních údajů neslučitelné se Směrnicí taktéž z důvodu neaktuálnosti údajů, uchovávání údajů po dobu delší, než je nezbytně nutné, nebo z důvodu, že jejich zpracování přesahuje míru účelu pro, které byly zpracovány.⁷⁴ Samozřejmě ani tento výčet není konečný. Zpracované údaje si musí požadavek slučitelnosti se Směrnicí udržet po celou dobu jejich zpracování. Může se však stát, že i řádně zpracovaný osobní údaj, který byl původně v souladu se Směrnicí, se po čase stane se Směrnicí neslučitelný např. z důvodu jeho neaktuálnosti. Výsledkem je ztráta důvodnosti zpracování dle čl. 7 písm. f) Směrnice, což je předpokladem pro využití práv stanovených v čl. 12 písm. b) a čl. 14 písm. a) Směrnice.⁷⁵

SDEU odpověděl na třetí otázku opět kladně. Subjekt údajů má za splnění podmínek v čl. 12 písm. b) a čl. 14 písm. a) Směrnice právo na odstranění odkazů na osobní údaje o jeho osobě, zobrazovaných na základě zadání jeho jména do vyhledávače, aniž by ho tato informace musela nutně poškozovat.⁷⁶ Přes to, že pan González ve své žalobě tvrdil, že ho zveřejněné údaje o dražbě a dluzích poškozují, nebyl to dle SDEU relevantní důvod pro ukončení šíření jeho osobních údajů. Explicitně se k této otázce vyjádřil generální advokát: „Směrnice neupravuje všeobecné právo být zapomenut v tom smyslu, že subjekt údajů má nárok na omezení nebo ukončení šíření osobních údajů, které jsou podle jeho názoru škodlivé. Kritéria, která mají být uplatněna v případě zpracování údajů bez souhlasu subjektu údajů,

⁷⁴ Rozsudek Google Spain vs. González, bod 92

⁷⁵ Tamtéž, bod 93-95

⁷⁶ Tamtéž, bod 99

*jsou účel zpracování a zájmy, kterým zpracování slouží, ve srovnání se zájmy subjektu údajů, a nikoli subjektivní preference uvedené osoby.*⁷⁷

Tento výrok byl klíčovým bodem celého rozhodnutí, a právě díky němu, je existence práva na zapomení přisuzována SDEU. SDEU však toto právo v rozsudku nezakotvil, jak bývá často mylně uváděno. Myšlenku práva být zapomenut lze nalézt již od konce 70. let minulého století ve francouzském či italském právu (ve francouzštině „*droit à l'oubli*“, v italštině „*diritto al 'oblio*“).^{78 79} Dokonce i česká právní úprava ho znala z dřívějších a již v roce 2000 bylo implementováno na základě Směrnice do Zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů jako „*právo na likvidaci osobních údajů*“.⁸⁰ Nelze tedy tvrdit, že právo být zapomenut je novinkou, kterou nám přineslo až Obecné nařízení o ochraně osobních údajů. SDEU pouze svým výkladem přispěl k jeho vývinu z práv ve Směrnici již zakotvených, konkrétně z práva na opravu, výmaz nebo blokování dle čl. 12 a práva na námitku dle čl. 14 Směrnice. SDEU byl tedy schopen pomocí jazykového výkladu a analogie aplikovat skoro 20 let starou právní úpravu na skutkový stav, se kterým Směrnice v době svého vzniku nemohla počítat, neboť internet a internetové vyhledávání bylo ještě v zárodku.

2.6 Dopad rozhodnutí

V reakci na tento rozsudek zavedla společnost Google dne 29. května 2014 speciální webový formulář, pomocí kterého mohou subjekty osobních údajů žádat odstranění odkazů na konkrétní informace, které považují za „*neadekvátní, irrelevantní nebo nejsou nadále relevantní*“, a které se zobrazují na základě jména osoby zadaného do vyhledávání.⁸¹ Od spuštění webového formuláře do konce roku 2019 přijala společnost Google více než 867000 žádostí o odstranění téměř 3 400 000 URL adres.⁸² Ve výsledku pak společnost Google odstranila 46 % URL adres. Nejvíce odstraněných odkazů, přesně 22 900, se týkalo

⁷⁷ Stanovisko generální advokáta, Věc C -131/12, bod 108

⁷⁸ Francouzské „*droit à l'oubli*“ slouží jako ochrana osob před spojováním jejich jmen s trestným činem, pro který byly zproštěny viny.

⁷⁹ BERNAL, Paul Alexander. A right to delete?. *European Journal of Law and Techlonogy*. 2011, roč. 2, č. 2, s. 2

⁸⁰ § 20 ve spojení s § 21 ZoOÚ

⁸¹ Google neumožňuje žádat odstranění indexovaného obsahu ve vztahu k jiným zadaným dotazům, než je jméno fyzické osoby.

⁸² Součástí webového formuláře společnosti Google je uvedení konkrétní URL adresy, tedy konkrétní odkaz na webovou stránku třetích osob, na níž se osobní údaje subjektu nachází, a které chce subjekt z vyhledávání vymazat.

webu společnosti Facebook, za ním následoval francouzský web annuaire.118712.fr s 18 900 odstraněnými odkazy a na třetím místě pak Twitter s 16 400 odstraněnými odkazy.⁸³

Využití formulářů mohou převážně občané Evropské unie.⁸⁴ Z tohoto důvodu, a taktéž aby se předešlo podvodům, vyžaduje formulář potvrzení identity žadatele digitální kopii jeho dokladu.⁸⁵ Žadatel musí kromě osobních údajů, data a podpisu uvést, která URL adresa obsahující informace o něm má být odstraněna a její odstranění náležitě zdůvodnit.⁸⁶ Jelikož je každá žádost posuzována individuálně, vytvořila společnost Google tým právních expertů, kteří posuzují právoplatnost požadavků na výmaz v každém jednotlivém případě. Na základě pokynů WP29, vypracovala společnost Google kritéria pro posuzování oprávněnosti žádostí. Mezi tato kritéria například patří: vazba žadatele na EU, pravdivost a aktuálnost údajů nebo existence veřejného zájmu na dostupnosti informací. Žádosti, kterým společnost Google typicky vyhovějí jsou například ty, které negují presumpci nevinny.

Nově se tak provozovatelé internetových vyhledávačů mají povinnost analyzovat, zda konkrétní odkaz, který se zobrazuje po zadání jména subjektu, je či není porušením jejího práva na ochranu soukromí a osobních údajů. Není zde pochyb, že tento postup je zdlouhavý a jak finančně, tak i personálně velmi náročný. Proto zde vzniká důvodná obava, že provozovatelé internetových vyhledávačů, kteří nedisponují takovými prostředky jako např. Google se mohou uchýlovat k automatickému schvalování žádostí a mazání odkazů, což podle některých odborníků může vést k omezování přístupu k informacím.⁸⁷

Rozsudek SDEU však nedopadá pouze na společnost Google, ale i na ostatní společnosti provozující internetové vyhledávače jako jsou např. Yahoo, Bing nebo Seznam. Právě Seznam, jakožto tuzemský poskytovatel internetového vyhledávání, má postup pro odstranění „neadekvátních“ odkazů od Googlu zcela odlišný. Dle mého názoru k právu na zapomnění přistupuje poněkud laxně, neboť subjekty údajů požadující odstranění odkazů

⁸³ Odstranění z vyhledávání na základě evropských předpisů na ochranu soukromí. *Google Transparency Report* [online]. google.com, 2018 [cit. 10. 12. 2019]. Dostupné na <<https://transparencyreport.google.com/eu-privacy/overview>>.

⁸⁴ FLEISCHER, Peter. *Implementing a European not global, right to be forgotten* [online]. Europe.googleblog.com, 30. července 2015 [cit. 20. 1. 2019]. Dostupné na <<https://support.google.com/transparencyreport/answer/7347822>>.

⁸⁵ Dokladem totožnosti nemusí být pas ani jiný národní identifikační doklad, což snižuje věrohodnost poskytnutého dokladu. Navíc pokud subjekt nevyžaduje odstranění stránek obsahující jeho fotografie, nemusí doklad fotografií totožnosti vůbec obsahovat.

⁸⁶ Formulář žádosti o odstranění osobních údajů [online]. google.com, 29. května 2014 [cit. 20. 1. 2019]. Dostupné na <https://www.google.com/webmasters/tools/legal-removal-request?complaint_type=rtbf&visit_id=636842111079248977-1592103133&rd=1>.

⁸⁷ Tento názor vyjádřil ve svém stanovisku i Generální advokát, viz Stanovisko generálního advokáta, Věc C-131/12, bod 133 nebo například zakladatel Wikipedie Jimmy Wales, viz HERN, Alex. *Wikipedia swears to fight censorship of right to be forgotten ruling* [online]. Theguardian.com, 6. srpna 2014 [cit. 30. 1. 2019]. Dostupné na <<https://www.theguardian.com/technology/2014/aug/06/wikipedia-censorship-right-to-be-forgotten-ruling>>.

nejprve vybízí, aby se ochrany svých (základní) práv domáhaly u provozovatele webových stránek na nichž jsou osobní informace dostupné. Až v případě, že provozovatel webových stránek na žádost nereaguje, umožňuje Seznam subjektům obrátit se s žádostí přímo na něj, a to prostřednictvím emailové adresy.⁸⁸ Zde je vidět, že přístup společnosti Googlu k vyřizování žádostí práva na zapomnění je profesionálnější. Ta nejen, že svou okamžitou reakcí na rozhodnutí SDEU umožnila svým uživatelům vyšší ochranu soukromí, ale také přidala do služby Transparency report sekci, jejímž úkolem je zlepšit informovanost uživatelů (potenciálních žadatelů) o dopadech rozsudku a využití práva na zapomnění v praxi. Tato služba je i po 5 letech od vydání rozhodnutí stále dostupná a pravidelně aktualizována. Je však pravdou, že množství žádostí o odstranění odkazů, které společnost Google eviduje, se ročně pohybuje v řádech tisíců na rozdíl od společnosti Seznam, u které se roční počet žádostí pohybuje v řádu desítek. Nicméně Seznam přiznává, že od května 2018 se počet žádostí zdvojnásobil.⁸⁹

Důležité je znovu podotknout, že smazáním odkazu na dotčenou stránku nedochází k odstranění informace z internetu. Informace není „zapomenutá“, ale pouze hůře dohledatelná. Pro její nalezení musí uživatel zvolit jinou cestu, například za použití jiných klíčových slov souvisejících s hledanou informací nebo využít zahraniční VPN adresy.⁹⁰

Rozsudek SDEU ve věci Google Spain vs. González bezesporu přispěl k regulaci osobních údajů v internetovém prostředí zejména tím, že poukázal na nedostatky Směrnice z roku 1995. Tyto jsou však již v současné době řešeny v ustanoveních Obecného nařízení o ochraně osobních údajů a reflektují tak technologický pokrok 21. století a rostoucí sektor zpracovávání osobních údajů. Současné právní úpravě práva na zapomnění bude věnována následující kapitola.

⁸⁸ Informace dostupná v sekci Ochrana údajů na <https://napoveda.seznam.cz/cz/fulltext-hledani-v-internetu/ochrana-udaju/>.

⁸⁹ Informace byla poskytnutá na základě mé Žádosti o poskytnutí informace ze dne 29. 1. 2019 Lenkou Ernestovou, data protection officer

⁹⁰ VYHNANOVSKÝ, Ondřej. *Kdo má na Google právo být zapomenut? Češi už podali 25 tisíc žádostí* [online]. Lidovky.cz, 24. července 2017 [cit. 30. 1. 2019]. Dostupné na <https://www.lidovky.cz/byznys/firmy-a-trhy/kdo-ma-na-googlu-pravo-byt-zapomenut-cesi-uz-podali-25-tisic-zadosti.A170724_105901_firmy-trhy_onv>.

3 Právo být zapomenut

Právo být zapomenut představuje prostředek ochrany osobních údajů, jež umožňuje jednotlivci (subjektu údajů) požádat správce o odstranění osobních údajů, které mohou být zavádějící, zastaralé nebo irelevantní ve vztahu k subjektu těchto údajů. Lze říci, že právo vzniklo jako odpověď na technologický pokrok, zejména v souvislosti s digitalizací tiskopisů a internetovým rozmachem.

První případ související s pomyslným „*právem být zapomenut*“, se odehrál již v roce 2007 ve Španělsku, kdy v důsledku digitalizace úředního věstníku se dostal znovu do povědomí veřejnosti přestupek toho času již profesora a ředitele střední školy. Ten se v osmdesátých letech jako mladý muž dopustil přestupku tím, že močil na veřejnosti. Za tento přestupek byl pokutován policií. Jelikož se policii nepodařilo pachateli doručit rozhodnutí o přestupku prostřednictvím poskytovatele poštovních služeb, došlo k oznámení rozhodnutí jeho vyvěšením v úředním věstníku. V návaznosti na digitalizaci úředního věstníku byla tehdy již 35 let stará záležitost stále veřejně dostupná, ato nejen pro pokutovaného profesora, ale taktéž pro jeho studenty užívající internetové vyhledávání. Po zadání profesora jména do internetového vyhledávače se mimo jiných odkazů na informace o jeho osobě zobrazoval i odkaz na zmíněný věstník. Profesor se proto se stížností obrátil na AEPD a domáhal se odstranění odkazů na tyto údaje, čemuž bylo vyhověno. Společnost Google byla povinna odstranit tyto odkazy a rovněž jí bylo uloženo, aby přijala opatření zabraňující opakování podobných situací budoucnu.⁹¹ Avšak intenzivně se začalo o právu být zapomenut hovořit až v roce 2014 v souvislosti s medializací rozhodnutím Google Spain vs. González.

3.1 Normativní zakotvení

Právo být zapomenut nebo také „*právo na výmaz*“ je nově výslovně zakotveno čl. 17 Obecného nařízení. Ačkoliv z dikce tohoto článku spíše vyplývá, že pojmy „*právo na výmaz*“ a „*právo být zapomenut*“ jsou synonyma, nelze s tímto závěrem zcela souhlasit. Dle mého názoru je nutné vnímat právo na zapomenutí širěji, jako právo jednotlivců „*určit vývoj svých životů autonomním způsobem, aniž by byli trvale či periodicky stigmatizováni následkem*

⁹¹LOMBARTE, Artemi Rallo. The Pathway to Google Spain. In *EU Internet regulation after Google Spain. Report of Proceedings*[online]. 27 March 2015. Centre for European Legal Studies faculty of Law University of Cambridge. s. 12. Dostupné z: <<https://www.cels.law.cam.ac.uk/activitiesactivities-archive/eu-internet-regulation-after-google-spain-dpnet15>>

*konkrétní akce v minulosti.*⁹² Již před účinností Obecného nařízení někteří zahraniční odborníci upozorňovali na dvojí povahu práva být zapomenut, kdy právo být zapomenut je vnímáno jako (i) povinnost zapomenout a neobnovovat údaje, a tím poskytnout ochranu subjektům před negativními účinky zveřejněných informací nebo jako (ii) prostředek, kterým je subjektům údajů navracena kontrola nad zveřejněnými údaji, resp. právo na odstranění takových údajů.⁹³ Z tohoto důvodu považuji právo na výmaz jako konkrétní nástroj práva být zapomenut, jež slouží k jeho realizaci v praxi.

Právo být zapomenut bývá často prezentováno jako novinka Obecného nařízení, s tím však nelze souhlasit. Toto právo se postupně vyvinulo soudním výkladem z práva na opravu, výmaz nebo blokování údajů dle čl. 12 a práva na námitku dle čl. 14 Směrnice. Právo na výmaz bylo taktéž implementováno do českého právního řádu jako povinnost správce nebo na základě jeho pokynu zpracovatele zlikvidovat osobní údaje v případě, že (i) pominul účel, pro který byly osobní údaje zpracovány, nebo (ii) na základě žádosti subjektu údajů.⁹⁴

Dne 25. května 2018 nabylo účinnosti Obecné nařízení, které zároveň zrušilo Směrnici. Toto nařízení je přímo aplikovatelné a má aplikační přednost, což způsobilo, že pravidla obsažená v ZoOÚ byla aplikovatelná pouze v rozsahu, ve kterém neodporovala Obecnému nařízení. Obecné nařízení bylo následně doplněno zákonem č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů (dále jen „Adaptační zákon“), který zároveň zrušil ZoOÚ. Účelem Adaptačního zákona je upřesnění práv a povinností vyplývajících z Obecného nařízení.

Právo být zapomenut vychází ze vztahu subjektu a správce údajů, proto je vhodné na tomto místě v diplomové práci uvést definici těchto pojmů. Obecné nařízení subjekt údajů samo nedefinuje, používá pouze legislativní zkratku. Z tohoto důvodu a pro účely posílení právní jistoty byla definice subjektu upravena Adaptačním zákonem. **Subjektem** osobních údajů je „*fyzická osoba, k níž se osobní údaje vztahují*“.⁹⁵ A contrario údaje vztahující se k právníkům osobám nejsou považovány za osobní údaje. Zároveň Obecné nařízení

⁹² JÚZOVÁ, Jana. Právo na zapomenutí v prostředí internetu. *Knihovna: knihovnická revue*. 2016, roč. 27, č. 2, s. 72

⁹³ JONES, Meg, AUSLOOS, Jef, The Right to Be Forgotten Across the Pond. *Journal of Information Policy* [online], 2013, roč. 3, s. 14

⁹⁴ § 20 odst. 1 ZoOÚ k tomu: NULÍČEK, Michal a kol. *GDPR – obecné nařízení o ochraně osobních údajů*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Praktický komentář. Dostupné z ASPI ID: KO32016R069CZ s. 226

⁹⁵ § 3 Adaptačního zákona

poskytuje ochranu osobních údajů pouze žijícím fyzickým osobám, avšak připouští rozšíření ochrany i na zesnulé osoby v rámci vnitrostátní právní úpravy.⁹⁶

Naopak definici správce nám poskytuje pouze Obecné nařízení v čl. 4 odst. 7. Za **správce** osobních údajů je považována „*fyzická nebo právnická osoba, orgán veřejné moci, agentura či jiný subjekt, který sám nebo společně s jinými určuje účely a prostředky zpracování osobních údajů.*“ V kontextu práva na zapomení zejména v prostředí internetu však musíme rozlišovat dvojí pojetí správce údajů, a to provozovatele zdrojových stránek a provozovatele internetového vyhledávače. Oba tyto správci mohou nakládat se stejnými osobními údaji, avšak účel a způsob zpracování těchto údajů se bude zpravidla lišit, k čemuž dospěl i SDEU ve rozhodnutí *Google Spain vs. González*.⁹⁷

Čl. 17 Obecného nařízení upravuje podmínky, za kterých se subjekt může domáhat po správci odstranění svých osobních údajů (tzv. výmaz na žádost). Je však nutné podotknout, že v řadě případů vznikne správci povinnost vymazat osobní údaje z Obecného nařízení, neboť správce již nemá žádný právní základ pro jejich zpracování. Správce by tak měl vymazat osobní údaje bez ohledu na to, zda se subjekt bude tohoto práva domáhat. Právo na výmaz tak v zásadě pouze pomáhá subjektům, domoci se toho, aby správce plnil své zákonné povinnosti. Dochází tedy k posílení postavení subjektů v případech, kdy správce neprovede tzv. povinný výmaz.⁹⁸

Úzkou souvislost má toto právo s právem na přístup k osobním údajům dle čl. 15 Obecného nařízení, díky němuž se subjekt může dozvědět, jaké údaje jsou o něm zpracovávány a následně se domáhat jejich odstranění (výmazu).⁹⁹

3.2 Podmínky pro uplatnění práva na výmaz

Každý subjekt má dle čl. 17 Obecného nařízení právo, po správci požadovat, aby bez zbytečného odkladu vymazal jeho osobní údaje, pokud je splněna alespoň jedna podmínka stanovená v odst. 1 a zároveň se neuplatní žádná z výjimek stanovená v odst. 3 tohoto ustanovení. Výmaz na žádost by však měl být až sekundárním nástrojem v případech, kdy správce neplní své zákonné povinnosti a neprovede povinný výmaz.

Subjektu je umožněno požadovat výmaz osobních údajů pokud:

⁹⁶ Výslovně je toto stanoveno v bodu 14 recitálu Obecného nařízení; Dle české právní úpravy je osoba zesnulá chráněna ustanoveními občanského zákoníku č. 89/2012 Sb.

⁹⁷ Rozsudek *Google Spain vs. González*, bod 35

⁹⁸ VÍTEK, Dominik. Komentář k čl. 17. In PATTYNOVÁ, Jana, SUCHÁNKOVÁ, Lenka, ČERNÝ, Jiří. *Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR): data a soukromí v digitálním světě: komentář*. Praha: Leges, 2018. s. 174

⁹⁹ Tamtéž

- a) *osobní údaje již nejsou potřebné pro účely, pro které byly shromážděny nebo jinak zpracovány;*
- b) *subjekt odvolá souhlas ke zpracování osobních údajů a neexistuje žádný další právní důvod pro jejich zpracování;*
- c) *subjekt vznesl námitky proti zpracování a neexistují žádné převažující oprávněné důvody pro zpracování;*
- d) *osobní údaje jsou zpracovány protiprávně;*
- e) *osobní údaje musí být vymazány ke splnění právní povinnosti;*
- f) *osobní údaje byly shromážděny v souvislosti s nabídkou služeb informační společnosti podle čl. 8 odst. 1 Obecného nařízení.¹⁰⁰*

Nejčastějšími důvody v praxi budou zejména nepotřebnost pro pominutí účelu či odvolání souhlasu. V obou těchto případech se však bude jednat především o povinný výmaz. Jednou ze základních podmínek pro zpracovávání osobních údajů je stanovení účelu, pro který budou osobní údaje shromažďovány. V případě pominutí účelu zpracování, musí správce vymazat osobní údaje bez dalšího, stejně by měl správce postupovat i v případě, že ztratí právní titul zpracování¹⁰¹ (např. dojde k odvolání souhlasu).¹⁰² V některých případech může dojít k rozporu mezi subjektem a správcem v tom, zda již došlo naplnění¹⁰³ účelu či nikoliv. Z toho důvodu je subjektována možnost prokázat, že již došlo k naplnění účelu zpracování osobních údajů. I přes to, že správce nadále disponuje právním titulem ke zpracování, vznikne mu v takovém případě na základě žádosti povinnost údaje vymazat.¹⁰⁴

3.3 Výjimky z práva na výmaz

Jelikož právo na výmaz není právem absolutním, Obecné nařízení obsahuje několik výjimek, kdy se toto právo neuplatní, a to i v případě, že je splněna některá z podmínek dle čl. 17 odst. 1 Obecného nařízení. Těmito výjimkami, bez ohledu na to, zda se jedná o výmaz povinný nebo na žádost, jsou:

- a) *uplatnění práva na svobodu projevu a informace;*
- b) *splnění právní povinnosti nebo plnění úkolů veřejného zájmu či při výkonu veřejné moci;*
- c) *veřejný zájem v oblasti veřejného zdraví;*

¹⁰⁰ Čl. 17 odst. 1 písm. a) až f) Obecného nařízení

¹⁰¹ Právní titul je podmínka pro zákonné zpracování osobních údajů dle čl. 6 odst. 1 písm. a) až f). Jsou jimi například souhlas subjektu se zpracováním nebo nezbytnost zpracování pro plnění úkolů ve veřejném zájmu.

¹⁰² Z toho však existují výjimky viz následující podkapitola.

¹⁰³ Může taktéž dojít ke zmaření účelu nebo se tento může stát nemožným.

¹⁰⁴ VÍTEK: *Komentář k čl. 17...*, s. 174

d) *archivace osobních údajů ve veřejném zájmu, pro účely vědeckého či historického výzkumu nebo pro statistické účely;*

e) *určení, výkon nebo obhajoba právních nároků.*¹⁰⁵

Obava z cenzury, jež nastala po vydání rozhodnutí Google Spain vs. González, zřejmě zapříčinila zakotvení první výjimky v Obecném nařízení. Tato výjimka se týká zejména oblasti žurnalistiky či veřejných rejstříků. Správci nevznikne povinnost osobní údaje vymazat, pokud tyto zveřejnil v souvislosti s právem na svobodu projevu (např. v novinovém článku), nebo projevem práva na informace (např. insolvenční rejstřík). Avšak ani tato výjimka není absolutní. Stejně jako lidé, i některé osobní údaje podléhají stárnutí v čase a po určité době mohou být neaktuální či nepřesné, jako tomu bylo i v případě pana González. I přes původní uplatnění výjimky tak bude muset správce osobní údaje subjektu vymazat, neboť v zásadě platí, že „*čím starší údaje jsou, tím menší uplatnitelnost této výjimky.*“ Toto obdobně platí i v případě práva na informace týkající se osobních údajů ve veřejných rejstřících, k čemuž dospěl SDEU v rozhodnutí Manni vs. Lecce.¹⁰⁶ To, zda danou výjimku správce uplatní, záleží dle Obecného nařízení na tom, jak vyvážá tato základní práva mezi sebou.

Dle mého názoru v praxi bude uplatnění této výjimky poměrně problematické, jelikož ne každý správce má právní vzdělání či osobu s takovýmto vzděláním, která by byla schopná provést proporční test mezi těmito právy, jako tomu je v případě společnosti Google, která má pro posuzování žádostí o právo na výmaz celý právní tým. Ve finále tak budou takové případy končit u soudu, což by mohlo vést k jejich přehlcování. Více k tomuto problému bude uvedeno v kapitole 5.

Druhá výjimka úzce souvisí s problematikou účelovosti shromažďování osobních údajů. Správce je dle čl. 5 odst. 1 písm. b) Obecného nařízení oprávněn shromažďovat osobní údaje pro „*určité, výslovně vyjádřené a legitimní účely.*“ V průběhu zpracovávání takovýchto údajů však může dojít k odpadnutí všech relevantních účelů a správci by tak vznikla povinnost údaje vymazat. Správce obvykle podléhá i dalším právním předpisům, které mu stanovují mnoho jiných povinností, zejména v souladu s kontrolou jeho činnosti. Proto pokud správci vznikne jiný účel, který je slučitelný s účelem původním a správce zároveň bude mít právní titul pro takové zpracování, nevzniká mu povinnost osobní údaje vymazat. Příkladem může být zpracování osobních údajů subjektu za účelem splnění kupní smlouvy. Přes to, že již došlo ke splnění smlouvy a subjekt požádal správce o výmaz svých osobních údajů, správce výmaz nemusí provést, jelikož dle daňových a účetních předpisů vznikla povinnost uchovat

¹⁰⁵ Čl. 17 odst. 3 Obecného nařízení

¹⁰⁶ VÍTEK: *Komentář k čl. 17...*, s. 185

daňový doklad s osobními údaji subjektu. V takovém případě správce uplatní právě tuto výjimku. Povinnost uchovávat osobní údaje bývá omezena určitou retenční lhůtou stanovenou příslušným právním předpisem (např. retenční doba uchovávání daňových dokladů činí 10 let od konce zdaňovacího období¹⁰⁷). Po jejím uplynutí je správce povinen údaje vymazat, pokud nebude mít žádný jiný právní titul pro jejich zpracování.¹⁰⁸

Třetí a čtvrtá výjimka jsou založeny na veřejném zájmu. Výjimka veřejného zdraví, se v českém právní řádu velmi překrývá s výjimkou pro plnění zákonné povinnosti dle písm. b). Pro uplatnění čtvrté výjimky musejí být kumulativně splněny dvě podmínky, a to, že (i) zpracování osobních údajů je nezbytné pro vymezené účely dle písm. d), a zároveň toto zpracování splňuje podmínky stanovené v čl. 89 odst. 1 Obecného nařízení, a (ii) je pravděpodobné, že by výmaz těchto údajů znemožnil nebo ohrozil splnění primárních cílů takového zpracování.

Poslední výjimka se týká právních nároků správce, které mu mohou vzniknout. Správci nevznikne povinnost údaje vymazat, pokud je jejich zpracování nezbytné pro určení, výkon nebo obhajobu právních nároků. Pokud by k takovému výmazu došlo, správce by nebyl schopen tyto nároky prokázat, což by vedlo ke zjevně nepřiměřenému zásahu do jeho práv. „Podle stávající výkladové praxe však nesmí správce shromažďovat údaje jen z toho důvodu, že by je mohl v budoucnu potenciálně využít v soudním řízení.“¹⁰⁹ V souladu se zásadou nezbytnosti, musí existovat důvodná obava správce, že může dojít k soudnímu řízení, kde předložení těchto údajů bude mít klíčovou roli pro uplatnění jeho nároku. Důvodnost uplatnění této výjimky se bude posuzovat objektivně, neboť i tato slábne v čase. Vodítkem pro uplatnění této výjimky mohou být do jisté míry promlčecí lhůty související s takovým nárokem.¹¹⁰

Každou z těchto výjimek je nutné posuzovat v souladu se základními zásadami zpracování, zejména se zásadou minimalizace údajů a nezbytnosti pro daný účel.¹¹¹ Rovněž platí, že v případě, kdy správce uplatní některou z výše uvedených výjimek, má povinnost tuto skutečnost oznámit subjektu, jež o výmaz požádal, a zároveň prokázat z jakého důvodu se právo na výmaz neuplatní a proč. Správce tedy v případě uplatnění některé z výjimek nese důkazní břemeno. Pokud subjekt s uplatněním výjimky nesouhlasí,

¹⁰⁷ § 35 odst. 2 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 187

¹⁰⁹ VÍTEK: *Komentář k čl. 17...*, s. 189

¹¹⁰ Tamtéž

¹¹¹ Čl. 5 odst. 1 Obecného nařízení

má možnost obrátit se se stížností na Úřad pro ochranu osobních údajů nebo podat žalobu k soudu.¹¹²

3.4 Důsledky uplatnění práva na výmaz

3.4.1 Výmaz osobních údajů

Jak v případě plnění zákonné povinnosti, tak i v případě výmazu na žádost, musí dojít k faktickému odstranění osobních údajů. Obecné nařízení však nijak pojem „výmaz“ nevynezuje, ani nestanovuje jakým způsobem má probíhat. Vodítko pro výmaz neposkytuje ani Adaptační zákon. Částečným návodem pro uskutečnění výmazu osobních údajů může být vymezení „likvidace“ dle § 4 písm. i) ZoOÚ. Podle stávajícího výkladu se likvidací rozumí „nezvratná operace směřující k vyloučení osobních údajů z aktivního zpracování.“¹¹³ Avšak použitá metoda by neměla být až tak rozhodující, rozhodující je výsledek. Po využití práva být zapomenut by správně vymazané údaje neměly být, a to ani potenciálně, způsobilé k identifikaci osoby.

Důležitou podmínkou je faktická likvidace osobních údajů, která znemožní jejich opětovnou obnovu bez vynaložení nadměrného úsilí.¹¹⁴ Již z povahy věci je jasné, že na likvidaci digitálně zpracovávaných osobních údajů budou kladeny jiné požadavky než na likvidaci listinných dokumentů. Správce je odpovědný za veškeré zpracování osobních údajů, kterým je i samotná likvidace tzn. že je odpovědný za osobní údaje do doby, než budou řádně zlikvidovány (vymazány). V praxi se tak mohou objevovat excesy v podobě nedůslednosti správce při faktické likvidaci osobních údajů. Žůrek jako příklad takového excesu uvádí případ, kdy se společnost rozhodla zlikvidovat dokumenty obsahující osobní údaje jejich spálením v neužívaném komínu v sídle firmy. Vinou špatného tahu však nedošlo ke shoření dokumentů, ale tyto vylétly ven do areálu, kde je následně našly pracovníci jiných firem.¹¹⁵ Mnohem častějším způsobem likvidace listinných dokumentů však bude jejich skartace či v případě jejich většího množství uzavření smlouvy se specializovanou firmou. I v takovém případě je však správce odpovědný za průběh a kontrolu skartace, tudíž je na místě, aby na průběh výmazu osobních údajů dohlížel pověřený pracovník.¹¹⁶

¹¹² Čl. 77 a čl. 79 Obecného nařízení

¹¹³ VÍTEK: *Komentář k čl. 17...*, s. 177

¹¹⁴ Za nadměrné úsilí lze považovat např. využití specializovaného softwaru pro obnovu dat

¹¹⁵ ŽŮREK, Jiří. *Praktický průvodce...*, s. 133

¹¹⁶ ÚOOS šetřil v roce 2012 případ, kdy si společnost pověřená skartací ulehčila práci a dokumenty odvezla na skládku, kde je na základě anonymního telefonátu našel zaměstnanec FTV Prima, který jel této skutečnosti natočil reportáž. Informace dostupná z https://www.uoou.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=200144&id=6097&n=likvidace-dokladu-obsahujicich-osobni-udaje

V souvislosti s výmazem osobních údajů a dosavadním výkladem pojmu „*likvidace*“ vyvstává otázka, zda je nezbytné osobní údaje vymazat ze všech databází, záloh i např. nepřepisovatelných nosičů. Obecné nařízení opět neposkytuje na tuto otázku výslovnou odpověď, z čehož lze usuzovat, že povinností správce je vymazat veškeré osobní údaje, které k danému subjektu má.¹¹⁷ Problémem však zůstávají nepřepisovatelné nosiče, jejichž výmazu nelze dosáhnout jinak než fyzickým zničením. Jak by měl správce postupovat v případě, kdy se na takovém zařízení vyskytují osobní údaje i jiných subjektů, jejichž dostupnost je správce povinen zajistit? Jako nejlepší řešení se jeví využití jiného, vhodnějšího způsobu uložení těchto údajů za současného zničení nepřepisovatelného nosiče.

Obecné nařízení považuje za výmaz také anonymizaci osobních údajů.¹¹⁸ Ta spočívá ve výmazu všech informací umožňujících přímo či nepřímo identifikovat subjekt údajů, jedná se o tzv. identifikátory. Identifikátorem je tedy „*jakýkoliv údaj, ze kterého je možné určit, ke kterému subjektu údajů se vztahuje*“.¹¹⁹ V současné době se již nejedná pouze o jméno, adresu bydliště či rodné číslo, ale vzhledem k technologickému pokroku je nutné považovat za identifikátor i například GPS údaje o pohybu telefonu či IP adresu počítače.¹²⁰ Na první pohled se může zdát, že se tyto technické údaje vztahují spíše k věcem než k osobám. Navzdory tomu jsou schopny, zejména pokud jsou ve vlastnictví konkrétní osoby, posloužit v kombinaci s jinými informacemi k identifikaci jejich uživatele.¹²¹ Z výše uvedeného vyplývá, že anonymizace osobních údajů může být mnohdy náročnější proces než jejich výmaz.

3.4.2 Povinnost informovat jiné správce o výmazu osobních údajů

Vedle obecné oznamovací povinnosti dle čl. 19 Obecného nařízení má správce speciální oznamovací povinnost dle čl. 17 odst. 2 Obecného nařízení, týkající se výmazu na žádost. Tato povinnost jednoznačně souvisí s rozhodnutím Google Spain vs. González, kde SDEU dovodil, že společnost Google musí odstranit odkazy na webové stránky třetích osob obsahující informace týkající se pana González. Čl. 17 odst. 2 Obecného nařízení, nad rámec tohoto rozhodnutí, ukládá správci povinnosti informovat ostatní správce, že subjekt uplatnil právo na výmaz vztahující se ke zveřejněným osobním údajům resp. „*že je subjekt žádá,*

¹¹⁷ VÍTEK: *Komentář k čl. 17...*, s. 178

¹¹⁸ A contrario to vyplývá z uvozující věty čl. 5 odst. 1 písm. e) „*údaje umožňující identifikaci subjektů údajů*“ PATTYNOVÁ: *Komentář k čl. 5...*, s. 68

¹¹⁹ Tamtéž, s. 70

¹²⁰ Čl. 4 obsahuje demonstrativní výčet identifikátorů

¹²¹ NULÍČEK: *GDPR – obecné nařízení...*, s. 2

aby vymazali veškeré odkazy na tyto osobní údaje, jejich kopie či replikace.“ ¹²² Podmínkou je, že se musí jednat o zveřejněné osobní údaje. Zde nám opět Obecné nařízení neposkytuje výklad tohoto pojmu, avšak ZoOÚ pojem znal. Dle § 4 písm. 1) ZoOÚ jsou zveřejněnými osobními údaji „*osobní údaje zpřístupněné zejména hromadnými sdělovacími prostředky, jiným veřejným sdělením nebo jako součást veřejného seznamu.*“

Obecné nařízení tedy stanovuje, že je možné se prostřednictvím uplatnění práva na výmaz jednoho správce, domáhat jeho uplatnění i u ostatních správců, kteří nakládají s osobními údaji tohoto subjektu. Subjekt však musí alespoň implicitně naznačit, že uplatňuje právo na výmaz daného osobního údaje ke všem zdrojům. V takovém případě by měl takto informovaný správce postupovat, jako by jej o výmaz požádal subjekt sám. ¹²³

¹²² Čl. 17 odst. 2 Obecného nařízení

¹²³ NULÍČEK: *GDPR – obecné nařízení...*, s. 2

4 Střet základních práv v kontextu práva být zapomenut

O důležitosti, jež nabyla ochrana osobních údajů v souvislosti s rozšířením využívání informačních technologií, masovým zpracováváním osobních údajů a fenoménu sociálních sítí již není v současné době pochyb. Při uplatňování práva být zapomenut, jehož předmětem je ochrana osobních údajů, a jež je součástí práva na soukromí, bude často docházet ke střetům s jinými základními právy, zejména svobodou projevu a právem na informace. I přes současné snahy poskytnout osobním údajům co nejlepší ochranu, není toto právo absolutní. Nelze proto říci, že by právo na ochranu osobních údajů mělo mít v současné společnosti vždy přednost. Ba naopak, je zde kladen velký důraz na jeho vzájemné poměrování s ostatními právy, se kterými přichází do konfliktu.

Nutnost vyvážení práv reflektuje i bod 153 recitálu Obecného nařízení, jež vyzývá členské státy, aby za pomoci výjimek a odchylek uvedly svobodu projevu a právo na informace do souladu s právem na ochranu osobních údajů. Konkrétní povinnost členskými státy vyplývající z tohoto bodu recitálu pak ukládá čl. 85 Obecného nařízení, který nabádá členské státy k vnitrostátní úpravě odchylek a výjimek zejména pro oblast žurnalistickou, akademickou, uměleckou a literární, u kterých Obecné nařízení předpokládá zásah do práv subjektů údajů. Smyslem tohoto ustanovení je předcházet situacím, kdy by byla ochrana osobních údajů dle Obecného nařízení paušálně nadřazována těmto právům (právu na informace a svobodě projevu), a naopak situacím, ve kterých by docházelo ke svévolnému nakládání s osobními údaji pod záminkou výkonu těchto práv.¹²⁴ Bez ohledu na Obecné nařízení či vnitrostátní úpravu (v našem případě Adaptační zákon) je třeba vždy šetřit podstatu a smysl každého jednotlivého základního práva a svobody a tyto, v případě nutnosti omezovat jen v nezbytné míře.¹²⁵

4.1 Význam svobody projevu a její vtaah k osobním údajům

Svoboda projevu patří k jedněm z nejstarších ústavně zaručených svobod a jako taková plní roli pomyslného základního stavebního kamene, na kterém stojí řada dalších práv.¹²⁶ Dle čl. 10 odst. 1 Úmluvy v sobě svoboda projevu zahrnuje v hned několik dílčích práv, jako svobodu zastávat názory, svobodu přijímat informace a myšlenky nebo svobodu tyto

¹²⁴ PINKAVOVÁ, Adéla. Komentář k čl. 85. In PATTYNOVÁ, Jana, SUCHÁNKOVÁ, Lenka, ČERNÝ, Jiří. *Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR): data a soukromí v digitálním světě: komentář*. Praha: Leges, 2018. s.469

¹²⁵ Čl. 4 odst. 4 Listiny

¹²⁶ Např. svoboda shromažďování a sdružování, právo na přístup k informacím.

informace a myšlenky rozšiřovat.¹²⁷ Obdobný výčet práv obsahuje i Listina EU v čl. 11 odst. 1. a Listina v čl. 17 odst. 2. V Listině však navíc v čl. 17 odst. 3 nalezneme i výslovný zákaz cenzury.

Ačkoliv se na první pohled zdá, že svoboda projevu a právo na informace jsou dvě samostatná práva¹²⁸, tato práva k sobě neodmyslitelně patří a jedno bez druhého nemůže existovat. To bylo potvrzeno i judikaturou, kdy ESLP rozšířil svobodu projevu o další řadu aspektů, zejména tedy o právo na informace, právo nezveřejnit identitu novinářských zdrojů či právo mlčet.¹²⁹ Právo na informace je tedy v širším významu součástí svobody projevu. Toto právo lze vnímat dvojím způsobem (i) jako negativní závazek státu a jiných subjektů nebránit osobám v přijímání informací, které ostatní sdílejí, nebo (ii) jako pozitivní závazek státu vyhovět žádostem osob a umožnit jim přístup k informacím, shromáždit požadované informace a poskytnout tyto informace dotčeným osobám.¹³⁰

Obě tato práva patří ke klíčovým projevům demokracie a umožňují vědecký, umělecký ale i politický rozvoj, a zároveň slouží k odhalování nepravostí. Jejich prostřednictvím však může docházet k podněcování násilí, šíření pomluv a jsou taktéž způsobilá k zásahům do soukromého života, tedy v oblasti osobních údajů.¹³¹

Svoboda projevu zahrnuje v praxi zejména mluvené a psané slovo, tištěný text, fotografie, animace, zvukové a vizuální záznamy apod.¹³² Všechny tyto její projevy v praxi jsou způsobilé obsahovat a šířit osobní údaje, na jejichž ochraně může mít zájem jednotlivec. Na druhé straně zde může existovat i zájem společnosti být o těchto údajích informován. Typickým příkladem v praxi jsou novinové články, které zveřejňují informace o subjektech často i negativní povahy. Vzniká zde pomyslný trojúhelník mezi autorem článku (novinami), čtenářem a subjektem zveřejněných údajů. Úmyslem autora je bezesporu jeho prostřednictvím vykonávat svobodu projevu a právo svobodně šířit informace, oproti tomu čtenář novin bude chtít uplatnit své právo na svobodný přístup k informacím a v neposlední řadě subjekt těchto údajů naopak právo na ochranu svého soukromí, kterého se může domáhat např. využitím práva na zapomnění. V takových případech není jednoznačně jasné, či zájem a právo v dané

¹²⁷ Stejnou dikci obsahuje i čl. 11 odst. 1 Listiny EU k tomu: BARTOŇ, Michal. Politická práva. In BARTOŇ, Michal a kol. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016. s 377

¹²⁸ Toto zdání pramení z čl. 17 odst. 1 Listiny, ve kterém je stanoveno, že „svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny“.

¹²⁹ KOSAŘ, David. Kapitola XX [čl. 10 EÚLP]. In KMEC, Jiří, KOSAŘ, David, KRATOCHVÍL, Jan, BOBEK, Michal. *Evropská úmluva o lidských právech*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 993–1009

¹³⁰ Tamtéž

¹³¹ Tamtéž

¹³² Čl. 17 odst. 2 Listiny

situaci převažuje. A právě z tohoto důvodu je nutné uvedená práva proporcionálně posoudit a určit, které z nich bude omezeno na úkor ostatních.

4.2 Poměrování základních práv v kontextu práva být zapomenut

Omezení základních práv je logickým důsledkem jejich vzájemného působení, proto jej nelze vnímat jako negativní jev. Svoboda projevu, stejně jako právo na soukromí, jsou jednoznačně omezitelnými právy. Jelikož se tato práva spolu často střetávají, může dojít k jejich omezení, resp. omezení jednoho z nich z důvodu jejich vzájemné kolize. S omezením základních práv a svobod přímo počítají i lidskoprávní katalogy, které obsahují podmínky pro jejich omezení. U řady základních práv není vždy výslovně zmíněna přípustnost jejich omezení, ačkoliv nejsou právy absolutnímu. V takovém případě je možné omezení na základě obecných pravidel, jimiž jsou: zákonný základ omezení, šetření podstaty a smyslu omezovaného práva a zákaz zneužití omezení.¹³³ Listina navíc ještě obsahuje zákaz diskriminace jednotlivců při aplikaci omezení.¹³⁴ V souvislosti se svobodou projevu jsou však lidskoprávní dokumenty konkrétnější. Omezení svobody projevu je možné, pokud je

- a) *stanoveno zákonem,*
- b) *sleduje legitimní cíl (např. ochranu jiného základního práva),*
- c) *je v demokratické společnosti nezbytné.*¹³⁵

V situaci, kdy dojde k omezení svobody projevu na základě kolize s právem na soukromí (ochranou osobních údajů) bude nutné tuto kolizi odborně posoudit a rozhodnout, které z práv převáží, resp. určit míru, do jaké je omezení jednoho práva přípustné na úkor toho druhého.¹³⁶ I přes nespočet takových kolizí v praxi je třeba vždy posuzovat každý případ individuálně. Neexistují totiž žádná jednoznačná pravidla či vzorce, podle kterých by se budoucí konflikty posuzovaly. Proto je nutné vycházet vždy z okolností jednotlivého případu, a v případě upřednostnění jednoho práva před druhým toto náležitě odůvodnit. Dle mého názoru v případě *Google Spain vs. González* nebyl tento požadavek zcela splněn. SDEU se omezil na konstatování, že právo být zapomenut v daném případě převládá nad hospodářským zájmem provozovatele vyhledávače a nad zájmem veřejnosti na dostupnost informace. Dále stručně a demonstrativně uvedl případy, ve kterých by naopak k uplatnění práva být zapomenut nedošlo a doplnil je poznámkou, že je třeba vždy posuzovat individuálně každý

¹³³ Srovnej čl. 4 Listiny; čl. 52 odst. 1 Listiny EU; čl. 18, čl. 10 odst. 2 a čl. 8 odst. 2 Úmluvy

¹³⁴ Čl. 4 odst. 3 Listiny

¹³⁵ Čl. 17 odst. 4 Listiny, resp. čl. 10 odst. 2 Úmluvy

¹³⁶ BARTOŇ, Michal. Interpretace a aplikace základních práv. Omezování základních práv. In BARTOŇ: *Základní práva...*, s 87-88

případ.¹³⁷ SDEU tedy vůbec neuplatnil k nalezení přípustné míry zásahu do jednoho z kolidujících základních práv princip proporcionality.

Princip proporcionality je univerzální zásadou užívanou nejen národními soudy, ale také mezinárodními soudními institucemi (ESLP, Soudní dvůr EU). V praxi má tento princip nejčastěji podobu testu, kterých je však celá řada. ESLP nejčastěji využívá tzv. pětistupňový test, naopak Ústavní soud ČR využívá k nalezení optimálního vztahu mezi dvěma kolidujícími právy tzv. test proporcionality, který byl v českém právním prostředí poprvé užit v nálezu Ústavního soudu v roce 1994.¹³⁸ Výslovnou zmínku o tomto principu nalezneme pouze v Listině EU, která ve svém čl. 52 odst. 1 stanovuje, že: *"každé omezení v uplatňování práv a svobod uznanych touto Listinou musí být stanoveno zákonem a musí být přitom chráněna jejich podstata. V souladu se zásadou proporcionality lze omezení uplatnit jen tehdy, jsou-li nezbytná a odpovídají-li účelům sledujícím obecný zájem uznany Unii nebo potřebě chránit práva a svobody druhých."* Účelem principu proporcionality je nejen vzájemné vyvážení jednotlivých kolidujících práv, ale zároveň zajištění minimalizace možného zásahu do každého z nich. Jinými slovy zajištění maximálně možného uplatnění každého z těchto práv.¹³⁹

Test proporcionality je třístupňový test, který je tvořen kritérii vhodnosti, potřebnosti a přiměřenosti (proporcionalita v užším smyslu), jež jsou postupně posuzovány.¹⁴⁰ Kritériem **vhodnosti**, zkoumáme, zda námi použitý prostředek omezující určité základní právo je vhodný k dosažení sledovaného cíle (v daném případě ochrany jiného základního práva), např. zda lze odstraněním osobních údajů z novinového článku dosáhnout ochrany soukromí subjektu. K naplnění kritéria **potřebnosti**, musíme zvážit, zda neexistuje jiný prostředek umožňující dosažení stejného cíle, který by byl zároveň šetrnější vůči dotčenému základnímu právu např. zda by nebylo možné ochrany soukromí subjektu dosáhnout anonymizací osobních údajů v článku. Posledním kritériem je kritérium **přiměřenosti**, které spočívá v samotném hodnotovém vyvažování kolidujících základních práv za pomoci zvažování empirických, systémových, kontextových a hodnotových argumentů.¹⁴¹ Tzn. že pokud je námi zvolený prostředek shledán vhodným i potřebným musí být v neposlední řadě přiměřený ve vztahu ke sledovanému cíli.¹⁴²

¹³⁷ Rozsudek Google Spain vs. González, bod. 97

¹³⁸ Nález Pl. ÚS 4/94 ze dne 12. října 1994

¹³⁹ BARTOŇ: *Interpretace ...*, s 95-96

¹⁴⁰ Tamtéž

¹⁴¹ Zvažování těchto argumentů přichází v úvahu zejména pokud se v kolizi ocitnou základní práva, která jsou si na první pohled rovna a přiměřenost prostředku omezení tak není zjevná.

¹⁴² BARTOŇ: *Interpretace ...*, s. 96

Jak bylo zmíněno výše ESLP využívá k posouzení přípustnosti zásahu do Úmluvou garantovaných práv v čl. 8–11 pětistupňový test. Jeho obsahem je 5 následujících otázek:

- 1) *Spadá projednávaný případ pod rozsah namítaného článku Úmluvy?*
- 2) *Došlo k zásahu do namítaného práva stěžovatele?*
- 3) *Byl tento zásah v souladu se zákonem?*
- 4) *Sledoval zásah alespoň jeden z legitimních cílů*
- 5) *Byl tento zásah nezbytný v demokratické společnosti?*¹⁴³

Na první pohled se může zdát, že test využívaný ESLP je rozsáhlejší. Opak je však pravdou. První dva body jsou pouze jakousi podmínkou proto, aby se soud kolizí práv vůbec zabýval. Test proporcionality sice tyto dvě podmínky výslovně neobsahuje, ale z logiky věci se jimi musí Ústavní soud taktéž zabývat, avšak s tím rozdílem, že jej primárně budou zajímat práva zakotvená v Listině. Jistou odlišnost můžeme spatřovat ve třetím bodě testu, neboť ESLP na rozdíl od Ústavního soudu zkoumá souladnost zásahu (resp. použitého prostředku) nejen se zákonem, ale s jakýmkoliv právem, ať už psaným, nepsaným či soudcovským.¹⁴⁴ Ve čtvrtém bodu, dle kterého je nezbytné, aby zásah sledoval legitimní cíl, bývají často tyto cíle vymezeny přímo v katalogích u konkrétního základního práva, jako je tomu například u svobody projevu. V případě kolize svobody projevu a práva na soukromí je však legitimní cíl jasný, ochrana jiného základního práva. „*Význam požadavku vhodnosti určité právní úpravy spočívá také v odpovědnosti veřejných orgánů, které musejí demonstrovat nejen to, že určitou úpravou sledují legitimní cíl, nýbrž i skutečnost, že tato úprava přímo k realizaci tohoto cíle směřuje.*“¹⁴⁵ Tento požadavek, jak již bylo výše nastíněno, je součástí kritéria vhodnosti testu proporcionality, tudíž ani v tomto bodě se pětistupňový test neliší. Posledním posuzovaným bodem testu je nezbytnost zásahu v demokratické společnosti. Tento požadavek se dle mého v podstatě shoduje s kritériem potřebnosti, neboť z principu proporcionality vyplývá požadavek nezasahování do základní práv v míře větší, než je přípustné. V řadě odborné zahraniční literatury bývá právě toto kritérium nazýváno jako test nezbytnosti (*necessity*).¹⁴⁶

4.3 Poměrování základních práv v judikatuře

Jak již bylo řečeno v předchozí podkapitole při poměrování svobody projevu s právem na soukromí, je třeba brát ohled na relevantní skutečnosti případu, které dokáží velmi ovlivnit

¹⁴³ KOSAŘ, David. In KMEC: Evropská úmluva..., s. 102-103

¹⁴⁴ Tamtéž

¹⁴⁵ ONDŘEJEK, Pavel. *Princip proporcionality a jeho role při interpretaci základních práv a svobod*. Praha: Leges, 2012, s. 102-103

¹⁴⁶ Tamtéž

výsledek proporčního testu. Při poměrování tak bude záviset zejména na charakteru a citlivosti zpracovaných údajů, který může být ovlivněn statusem osoby ve veřejném životě, jejím předchozím chováním nebo veřejným zájmem na dostupnosti informace. Právo být zapomenut by rozhodně nemělo sloužit jako prostředek, jak učinit veřejné osoby „méně veřejné“, či krýt pachatele trestných činů.¹⁴⁷ Ba naopak, mělo by jej být využíváno v případech, kdy je ochrana osobních údajů nezbytná, jako je tomu třeba u citlivých údajů nebo v případech, kdy zájem veřejnosti na dostupnosti informací slábne v čase.

4.3.1 Právo být zapomenut a problematika veřejných osob

Důvodem pro zohlednění statusu subjektu údajů při poměrování konfliktních hodnot je zejména veřejný zájem na dostupnosti informací o těchto osobách, jež může vést k veřejné diskusi. Za veřejné osoby lze považovat jak veřejně činné osoby (politiky, úředníky, významné podnikatele aj.), tak i veřejně známé osobnosti. Jelikož jsou tyto osoby součástí veřejného dění, musí počítat s jistým drobnohledem veřejnosti, který zahrnuje i kritické posuzování jejich osobního života. Z povahy věci bude zájem veřejnosti u osob veřejně činných vyšší, neboť zveřejnění některých informací může přispět ke kontrole jejich činnosti. Pomůckou při poměrování konfliktních hodnot u těchto osob bude posouzení, zda zveřejnění informací může předejít nevhodnému profesnímu chování takových osob. Obdobnému posouzení budou podléhat i veřejně známé osobnosti.¹⁴⁸

Nejznámější rozhodnutí v oblasti kolize svobody projevu s právem na soukromí veřejných osob je bezesporu rozhodnutí ESLP ve věci **Axel Springer AG vs. Německo**. Z tohoto rozhodnutí vzešel tzv. Axel Springer test, který slouží k určení přípustné míry zásahu do práva na soukromí u těchto osob. Axel Springer test zohledňuje následujících šest kritérií:

- 1) *status osoby, které se projev týká,*
- 2) *předchozí chování této osoby,*
- 3) *do jaké míry daný projev přispívá k debatě o veřejném zájmu,*
- 4) *metoda získání informací a jejich věrohodnost,*
- 5) *obsah, forma a následky zveřejněného projevu a*
- 6) *závažnost sankce, která může být za projev uložena¹⁴⁹*

Případ, jež ESLP rozhodoval, se týkal slavného německého herce, který v té době hrál v seriálu policistu, a jež byl zatčen na pivním festivalu za držení kokainu a následně pro tento trestný čin i souzen. O tomto incidentu i celém trestním řízení informovalo vydavatelství Axel

¹⁴⁷ JÚZOVÁ: *Právo na zapomnění ...*, s. 77

¹⁴⁸ VÍTEK: *Komentář k čl. 17...*, s. 186

¹⁴⁹ Rozsudek Axel Springer AG vs. Německo

Springer AG ve svých novinách, a to včetně fotografií a referencí na daný seriál. Vnitrostátní soudy rozhodly ve prospěch žalobce a zakázali vydavateli publikovat jakékoliv další informace o případu. ESLP byl však opačného názoru a rozhodl, že zákaz porušuje čl. 10 Úmluvy. V posuzovaném případě ESLP dospěl k závěru, že herec je dostatečně známou osobností proto, aby informace o jeho trestné činnosti přispěly k veřejné debatě. A jelikož se články soustředily čistě na danou událost, a nikoliv na osobní život herece, dal ESLP přednost svobodě projevu před právem na soukromí.¹⁵⁰

K opačnému závěru dospěl ESLP v případě **Mosley vs. Spojené království**, kde upřednostnil ochranu soukromí před svobodou projevu. Bulvární deník *New sof the World* zveřejnil v roce 2008 článek nazvaný „*FI boss has sick Nazi orgywith 5 hookers*“ o sexuálních aktivitách Maxe Mosleyho, bývalého ředitele automobilové federace. Kromě několika fotografií z tajně pořízené videonahrávky obsahovala online verze článku i odkaz na zmíněnou nahrávku, který byl však záhy zneprístupněn. I přes to měla nahrávka přes 1,4 mil shlédnutí a došlo k jejímu zveřejnění na stránkách jiných subjektů. ESLP v daném případě dospěl k závěru, že došlo k porušení práva na soukromí, ale i přes tuto okolnost odmítl vydat předběžné opatření, které by zamezilo dalšímu zveřejňování videa, neboť z důvodu rozsáhlé medializace těchto materiálů se již nadále nedaly považovat za soukromé.¹⁵¹

Později se Mosley obrátil na Google Inc. s žádostí o odstranění odkazů na webové stránky s fotografiemi a nahrávkou. Společnost mu vyhověla ve vztahu ke stránkám, které v žádosti sám uvedl, avšak další stránky s tímto obsahem a taktéž nově vznikající zůstaly indexované. Z tohoto důvodu se obrátil na Vrchní soud s požadavkem na odstranění všech odkazů s daným obsahem. Soud dospěl k závěru, že zveřejněné údaje spadají do kategorie citlivých údajů dle čl. 8 Směrnice 95/46, avšak pro jejich zpracování neexistoval žádný relevantní důvod dle čl. 8 odst. 2 Směrnice. 95/46. Při poměrování zájmů se soud zabýval skutečností, zda požadavek pana Mosleyho je vůbec technicky proveditelný. Zde soud nakonec dospěl k závěru, že v současné době již existují prostředky, kterými lze dosáhnout odstranění všech zmíněných odkazů, aniž by k tomu Google Inc. musel vynaložit nepřiměřené úsilí, či náklady. Soud tedy rozhodl ve prospěch pana Mosleyho.¹⁵²

Zmíněním těchto dvou judikátů bych ráda demonstrovala, že byť veřejné osoby musí snést větší míru zásahu do soukromí, a tedy i do oblasti osobních údajů, nemůžeme jednoznačně

¹⁵⁰ Tamtéž

¹⁵¹ Rozsudek *Mosley vs. Spojené království*

¹⁵² Rozsudek *Mosley vs. Google Inc.*

řící, že by u těchto osob měla při kolizi práv převážet svoboda projevu z důvodu veřejného zájmu. Vždy je třeba zvážit, zda se nejedná o skutečně soukromé informace týkající se např. zdraví nebo sexuálního života, jako v případě pana Mosleyho, a jestli tyto mohou přispět k veřejné diskuzi. V současnosti probíhává České republice rozsáhlá diskuze¹⁵³, zda by u některých veřejných osob, zejména vysokých veřejných činitelů jako je např. prezident, nemělo převážet právo na informace veřejnosti i nad citlivými údaji jako je např. zdravotní stav. V řadě zahraničních států je informování veřejnosti o zdravotním stavu veřejných činitelů běžnou praxí.¹⁵⁴ V České republice však toto není legislativně upraveno. Zdravotní stav může mít zásadní vliv na rozhodování, což se v případě těchto osob vždy určitým způsobem dotýká i veřejnosti a může ji i dle mého názoru i poškodit. Z tohoto důvodu se domnívám, že v těchto případech zájem veřejnosti značně převyšuje ochranu osobních údajů.

4.3.2 Vztah práva být zapomenut k informacím o trestné činnosti

Uplatňování práva na zapomenutí v souvislosti s informacemi o trestné činnosti bývá často předmětem žádostí, které společnost Google eviduje.¹⁵⁵ Tato specifická kategorie informací sebou samozřejmě nese i velký zájem veřejnosti na jejich dostupnosti. Na druhé straně je zde i zájem pachatele, který si trest odpykal a odčinil tak vůči společnosti svou odpovědnost za trestný čin, na začlenění se zpět do společnosti v rámci rehabilitace. Je pravděpodobné, že bude spíše vyhověno žádostem o zapomenutí, které se týkají méně závažné trestné činnosti, od které uplynula již nějaká doba či žádostem prokazujícím zproštění viny pachatele.

V případě M.L. a W.W. vs. Německo dal ESLP přednost právu veřejnosti na informace před právem odsouzených být zapomenut, když rozhodl, že neanonymizování jmen odsouzených stěžovatelů nebylo porušení jejich práva na soukromý život. Stěžovatelé byli odsouzeni v roce 1993 za vraždu známého herce na doživotí, avšak v roce 2007 byli podmíněně propuštěni na svobodu. Ihned po svém propuštění podali stěžovatelé žalobu proti veřejnoprávní rozhlasové stanici, ve které požadovali anonymizaci svých údajů v mediálních

¹⁵³ ČT24. *O zdraví prezidenta se má v omezené míře informovat, shodli se tři lékaři působící v politice* [online]. ct24.cz, 25. října 2019 [cit. 1. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2959082-o-zdravi-prezidenta-se-ma-v-omezene-mire-informovat-shodli-se-tri-lekari-pusobici-v>>.

¹⁵⁴ Například Američtí prezidenti zveřejňují lékařské zprávy z pravidelných zdravotních prohlídek jako projev své způsobilosti zastávat svou funkci. Naopak Velká Británie informuje veřejnost o zdravotním stavu předsedy vlády až při konkrétních zdravotních obtížích. K tomu: ČTK, iDNES.cz *O zdraví prezidenta nejvíce vědí Američané, nejméně informací mají Rusové* [online]. iDnes.cz, 24. října 2019 [cit. 1. listopadu 2019]. Dostupné na <https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/prezident-hlava-statu-zdravi-kondice-informace-milos-zeman.A191024_195113_zahranicni_rko>.

¹⁵⁵ Odstranění z vyhledávání na základě evropských předpisů na ochranu soukromí. *Google Transparency Report* [online]. google.com, 2018 [cit. 1. 12. 2019]. Dostupné na <<https://transparencyreport.google.com/eu-privacy/overview>>.

dokumentech. Rozhlasová stanice totiž v roce 2000 odvysílala zprávu o výročí vraždy herce, která obsahovala i celá jména stěžovatelů, a která následně zůstala dostupná v online archivu. Regionální soud nejprve stěžovatelům vyhověl, neboť se domníval, že převládá zájem na tom, aby se znovu začlenili do společnosti a nebyli nadále konfrontováni se svými činy z minulosti, což potvrdil i odvolací soud. Avšak podle nejvyššího spolkového soudu soudy v předchozím řízení neprovedly dostatečné poměrování kolidujících práv, neboť nezohlednily právo na svobodu projevu stanice. Soud taktéž podotkl, že zde existuje oprávněný zájem veřejnosti na dostupnosti takových informací, neboť ta má mít možnost zkoumat minulé události, zejména pokud by opačným přístupem mělo dojít ke smazání historie a úplné anonymitě pachatelů trestných činů. Jelikož se ústavní soud odmítl stížností zabývat, obrátili se stěžovatelé na ESLP.

ESLP pro posouzení kolidujících práv použil Axel Springer test, na základě kterého, dospěl ke stejnému závěru jako spolkový soud. Shledal tedy, že existuje zájem veřejnosti jak na dostupnosti informací o aktuálních událostech, tak i o událostech minulých, jejichž vyhledání musí být umožněno. ESLP zároveň přiznal, že tento zájem v čase slábne. Jelikož ale stěžovatelé sami již dříve kontaktovali média s cílem veřejnost informovat o své domnělé nevině, znovu tím zájem u veřejnosti vzbudili. S ohledem na výše uvedené ESLP dospěl k závěru, že k porušení práva na soukromí nedošlo.

Podobným případem se zabýval britský úřad pro ochranu osobních údajů (Information Commissioner's Office dále jen „ICO“). Po vydání rozsudku Google Spain vs. González spustila společnost Google, ve snaze dostát své povinnosti uložené mu zmiňovaným rozsudkem, vlnu mazání odkazů na stránky obsahující informace o jejich žadatelích. V reakci na některé takto odstraněné odkazy začala média psát články o tom, že Google odstranil z výsledků vyhledávání odkaz na článek původní a znovu v něm popsala celou záležitost. Paradoxně začalo docházet k situacím, kdy z původního jednoho odkazu, který byl smazán, vzniklo několik nových. Řetězec mazání a zveřejňování údajů se rozhodl přetnout až výše zmíněný úřad. Ten v srpnu 2015 na základě stížnosti nařídil společnosti Google, aby z výsledků vyhledávání odstranila devět článků pojednávajících o tom, že společnost Google odstranila odkazy na články stěžovatele, ve kterých se psalo o jeho odsouzení před 10 lety. Společnost Google se bránila právem veřejnosti na informace. Dle jejího názoru jsou články relevantní, protože pojednávají o aktuálním tématu (odstraňování odkazů z výsledků vyhledávání), o kterém by se mělo psát. ICO však s názorem Googlu nesouhlasila. Stěžovatel podle jejího názoru není veřejně známou osobou a zveřejnění informací o jeho osobě nemůže být ve veřejném zájmu. Přestože jsou tyto informace mediálně významné a jako

takové jsou předmětem veřejného zájmu, jde o informace relativně staré, které mají zbytečně negativní dopad na soukromí stěžovatele. S tímto odůvodněním stanovila ICO Googlu povinnost odstranit zmiňované odkazy.¹⁵⁶

V prvním případě ESLP rozhodoval spor mezi stěžovateli a přímo původním vydavatelem článku, ve kterém byly zveřejněny jejich osobní údaje. Ve druhém případě šlo o jinou situaci, neboť stěžovatel se domáhal práva na výmaz vůči provozovateli internetového vyhledávače. Je důležité si uvědomit, že tito provozovatelé nemají stejná práva jako primární vydavatelé, tudíž při zveřejňování osobních údajů nemohou být jejich zájmy chráněny stejným způsobem, jako je to u vydavatelů. Zatím co svoboda projevu by měla být v demokratické společnosti chráněna, možnost prolustrovat si něčí život během chvilky a získat tak mnohdy již irelevantní informace o dané osobě, je nutné omezit.

Přestože ICO neprovedla žádné poměrování práv, je důležité uvědomit si, že uplatnění práva na zapomnění u provozovatelů internetových vyhledávačů, a nikoliv přímo u provozovatelů webových stránek, je samo o sobě již projevem principu proporcionality, neboť dojde k dosažení požadovaného cíle způsobem, který je zároveň šetrnější vůči dotčeným základním právu. Zároveň by však tato varianta neměla sloužit jako jednodušší řešení. Stejně jako při léčbě nemocí je potřeba vypořádat se primárně s příčinou nikoliv pouze s důsledky, i tady platí, že by se subjekt měl nejprve obrátit na zdroj informací.

V případě Google Spain vs. González (viz skutkový stav v kapitole 2) se Pan González stížností podanou k AEPD primárně domáhal odstranění nebo změny stránek deníku obsahující jeho osobní údaje. Sekundárně se stejné povinnosti domáhal ve vztahu k internetovému vyhledávací společnosti Google. Avšak AEPD stížnost v rozsahu týkající se deníku zamítl s odůvodněním existence legitimního cíle sledovaného zásahem v podobě zajištění co největší informovanosti o veřejné dražbě učiněného na základě nařízení ministerstva.¹⁵⁷ Lze však tento cíl považovat za legitimní i po víc jak deseti letech od vydání článků?

Pokud bychom na tento případ aplikovali test proporcionality v době konání dražby, tedy v roce 1998, v kritériu vhodnosti bychom se zabývali tím, zda zveřejnění osobních údajů v souvislosti s chystanou dražbou umožňuje dosáhnout sledovaného cíle, tj. zajištění co nejvyšší účasti dražitelů prostřednictvím práva veřejnosti na informace. Bezesporu existuje veřejný zájem na informovanosti o stavu a spravování veřejných financí, do kterých spadá

¹⁵⁶ Rozhodnutí The Information Commissioner ze dne 18. srpna 2015 ve věci Google Inc. Dostupné na <<https://ico.org.uk/media/about-the-ico/disclosure-log/2172633/irq0690864-attachment-5.pdf>>.

¹⁵⁷ Rozsudek Google Spain vs. González, bod 15

i oblast sociálního zabezpečení. Zveřejnění informací o dražbě na majetek dlužníků prostřednictvím novin (potažmo internetu) je efektivním prostředkem k zajištění co největšího počtu potenciálních dražitelů. V daném případě lze přisvědčit, že první kritérium testu proporcionality bylo splněno.

Účelem druhého kritéria, kritéria potřebnosti, je zjistit, zda neexistuje šetrnější prostředek k dosažení cíle, což v daném případě není až tak jednoznačné, neboť se domnívám, že zajištění řádné účasti dražitelů šlo i bez zveřejnění osobních údajů např. formou reklamy. Avšak jak bylo zmíněno výše informování o nedobrovolné dražbě na základě nařízení ministerstva sociálních věcí mělo vést k lepší informovanosti veřejnosti o spravování veřejných financí. Lze říci, že zveřejnění osobních údajů dlužníků v souvislosti s jejich majetkem bylo z hlediska ministerstva cílené.

Poslední krok testu proporcionality spočívá v porovnání závažnosti obou v kolizi stojících práv, tedy práva veřejnosti na informace a ochraně osobních údajů pana Gonzáleze. Bylo tedy zveřejnění osobních údajů v souvislosti s konanou dražbou přiměřené k dosažení informovanosti veřejnosti o spravování veřejných financí a zajištění lepší účasti dražitelů na dražbě? Právo na ochranu osobních údajů i právo na informace jsou si rovnocenná, neboť mezi nimi neexistuje žádná hierarchická struktura. Zveřejněním informací o majetku pana Gonzáleze jsou jistým zásahem do ochrany osobních údajů stejně jako nezveřejnění informací o nedobrovolné dražbě nemovitostí zabavených v důsledku dluhů na sociálním pojištění. Byť tento zájem nedosahuje takové intenzity jako například právo na informace v zájmu ochrany bezpečnosti, v daném případě je převažující nad ochranou osobních údajů pana Gonzáleze, neboť tyto se týkaly pouze jeho majetku, a nikoliv například intimní sféry jeho života. Pokud by se tedy pan González domáhal ochrany osobních údajů v roce 1998 neuspěl by, neboť zájem veřejnosti by byl silnější.

Stejná situace však neplatí pro rok 2010, kdy byla stížnost pana Gonzáleze AEPD zamítnuta. Velkou rolí tady stejně jako v jiných případech sehrál čas. Kdyby se novinové články obsahující osobní údaje pana Gonzáleze nestaly vlivem internetu permanentní, byl by zásah do ochrany osobních údajů proporcionální vzhledem k legitimnímu zveřejněním informací. Zveřejněním v tisku by byla veřejnost dostatečně informována a po jisté době by byly tyto informace zapomenuty. Vlivem internetu však došlo k jejich permanenci, a přestože legitimní cíl sledovaný zásahem nadále již netrval, zveřejněné články stále zasahovaly do práva na ochranu osobních údajů pana Gonzáleze. Pokud by AEPD provedl v rámci posuzování stížnosti test proporcionality, dospěl by k závěru, že v důsledku působení času již neexistuje legitimní cíl, který by ospravedlňoval zásah do práva na ochranu osobních

údajů. Na základě výše uvedeného mohlo dojít k opačnému rozhodnutí o stížnosti a troufám si říct i předejití celého soudního sporu Google Spain vs. González.

5 Nedostatky konceptu práva být zapomenut

V minulosti byla dostupnost informací úzce spjata s lidskou pamětí. Příchodem tištěných médií bylo umožněno informace zpětně dohledávat, avšak stále za omezených podmínek. Permanenci informací zapříčinil až příchod informačních technologií a internetu. V současnosti lze bezproblémově dohledat, či zjistit mnohdy již irelevantní informace, které jsou způsobilé zasáhnout do práva na soukromí, a tím negativně ovlivňovat jeho společenské uplatnění. Nejen z tohoto důvodu vzniklo právo být zapomenut, jehož účelem je přiblížit se zpět stavu před permanencí informací. Avšak toto právo je relativně nové a jeho koncept se začíná teprve teď projevovat v praxi, proto není divu, že má určité nedostatky, na které bych chtěla upozornit v této kapitole.

5.1 Role správců jako soudců

Rozsudek *Google Spain vs. González* bezesporu přispěl k regulaci informací na internetu. Zároveň medializací tohoto případu získalo „*právo být zapomenut*“ své odpůrce, kteří se obávají, že požadavky na odstraňování odkazů zapříčiní cenzuru internetu.¹⁵⁸ Jejich obavy podněcuje i fakt, že tímto rozsudkem byla společnost, jakožto osobám soukromého práva, svěřena role soudců v otázkách konfliktu základních práv. Je však zjevné, že společnosti nemají všechny atributy potřebné k výkonu takové funkce. Například nikdy nemohou jednat nestranně, neboť se střetává jejich zájem se zájmem žadatelů o výmaz. Důležitou otázkou je, zda jsou společnosti schopny při posuzování žádostí nalézt rovnováhu mezi kolidujícími základními právy tak, jak by to učinil nezávislý a nestranný soud. Navíc rozhodnutí, které tyto společnosti činí, nejsou nikde veřejně dostupné, tudíž je zde zcela nemožná jakákoliv kontrola ze strany veřejnosti. V praxi jsme se přesvědčili, že poměrování základních práv je někdy náročné i pro samotné soudy (viz rozsudek *Google Spain vs. González*). I sám generální advokát Jääskinen ve svém stanovisku upozorňoval na to, že provozovatelé internetových vyhledávačů nedisponují takovými finančními či personálními prostředky, aby dokázali jednotlivé případy individuálně posoudit v souladu se zásadou proporcionality.¹⁵⁹ Může být tedy tato úloha uspokojivě vykonávána soukromými korporacemi?

V případech, kdy se subjektu dostane pro něj nepříznivého posouzení žádosti o výmaz ze strany společnosti, má tento možnost domáhat se svého práva na zapomnění u soudu.

¹⁵⁸ Jedním z odpůrců je i nezisková organizace Reporters Committee for Freedom of the Press poskytující novinářům právní pomoc.

¹⁵⁹ Stanovisko generálního advokáta, Věc C-131/12, bod 132-134

Jak tomu bude ale v opačném případě, kdy subjektu bude vyhověno, přestože tomu tak být nemělo? Pro subjekt to bude mít veskrze pozitivní dopad, neboť dosáhne toho, o co usiloval. Na druhou stranu může docházet k nežádoucímu jevu tzv. „*chilling effectu*“, kdy správci údajů budou ve sporných situacích raději žádostem vyhovovat, než aby riskovali případný soudní spor. Tento efekt může mít zejména u médií velký vliv na informování veřejnosti o důležitých věcech veřejného zájmu, což může vést k potlačování svobodu projevu na úkor ochrany osobních údajů či naopak.

Jistým řešením by bylo, kdyby tyto situace odborně posuzoval ÚOOÚ nebo jiná veřejná instituce. Reálně si však nedokážu představit, jak by se s takovým množstvím žádostí vypořádával. Vždyť jenom sama společnost Google za poslední čtyři roky eviduje přes 8500 žádostí z České republiky o odstranění bezmála 48 000 URL adres.¹⁶⁰ A to zde hovoříme pouze o jedné společnosti. Nezbyvá než tedy vyčkat, zda se tento nedostatek nějak projeví v praxi a jak na to zákonodárci budou reagovat.

5.2 Geografická hranice práva být zapomenut

Rok poté, co společnost Google spustila svůj webový formulář, vyzval francouzský úřad pro ochranu osobních údajů (*Commission Nationale de l' Informatique et des Libertés* dále jen „CNIL“) společnost Google, aby začala odstraňovat odkazy na stránky s osobními údaji třetích osob ze všech národních mutací, tedy v celosvětovém měřítku. Dosavadní praxe byla totiž taková, že pokud francouzskému žadateli bude vyhověno, odkaz na informace zmizí jen z vyhledávání Google.fr a ostatních evropských domén. CNIL Googlu vytýkal, že k nalezení „zapomenutého“ odkazu postačuje využití mimoevropské verze vyhledávače, například pomocí změny IP adresy počítače.¹⁶¹

Společnost Google se k požadavku CNIL vyjádřila na negativně. V příspěvku na svém blogu uvedla, že nelze vynucovat platnost evropských předpisů mimo Evropskou unii. Podle Petera Fleischera¹⁶² by „žádná země na světě neměla mít možnost ukládat své předpisy občanům jiné země, zejména pokud se jedná o naprosto legální a zákonný obsah. Přijetí takového pravidla by povzbudilo ostatní země, zejména méně demokratických režimů, aby se snažily aplikovat své hodnoty a představy i na občany ve zbytku světa.“

¹⁶⁰ Odstranění z vyhledávání na základě evropských předpisů na ochranu soukromí. *Google Transparency Report* [online]. google.com, 2018 [cit. 10. 12. 2019]. Dostupné na <<https://transparencyreport.google.com/eu-privacy/overview>>.

¹⁶¹ CNIL. *CNIL orders Google to apply delisting on all domain names of these archengine* [online]. Cnil.fr, 12. června 2015 [cit. 1. února 2019]. Dostupné na <<https://www.cnil.fr/fr/node/15790>>.

¹⁶² Peret Fleischer odpovídá za právní agentu ochrany soukromí ve společnosti Google.

Každý stát by dle společnosti Google měl mít možnost hledat rovnováhu mezi právem na svobodu projevu a právem na ochranu soukromí a osobních údajů způsobem, který si zvolí sám, a ne na základě rozhodnutí jiné země.¹⁶³ Tento názor zastává i profesor Luciano Floridy, který je jedním z předních členů Poradního výboru společnosti Google pro problematiku práva na zapomení. Podle jeho názoru by globální právo na zapomení představovalo zásah do suverénního práva každého státu rozhodovat o tom, které informace budou společnosti dostupné, a které nikoliv. „*Jak někdo vysvětlí Brazilcům, že určitá na internetu zákonně zveřejněná informace nemůže být dále v brazilských vyhledávacích indexována, protože tak rozhodl SDEU?*“¹⁶⁴

Aby společnost Google vyšla alespoň částečně CNIL vstříc, zavedla tzv. geoblokační opatření na domény přístupné ze států EU včetně google.com. To znamená, že po odstranění odkazu na stránky s osobními údaji českého žadatele, nebude možné tento odkaz zobrazit ani na mimoevropských doménách Google, pokud uživatel tuto informace bude vyhledávat v zemi, odkud požadavek na odstranění odkazu přišel tzn. z České republiky. Geoblokační opatření tedy situaci zcela neřeší, neboť je stále možné zmiňovaný odkaz zobrazit z jiného státu EU, pokud uživatel použije mimoevropskou doménu.¹⁶⁵

CNIL vyjádření společnosti Google odmítla a uložila společnosti pokutu ve výši 100 000 euro. Dle jejího názoru by právo na soukromí nemělo být závislé na tom, kde se zrovna člověk nachází. Společnost Google se proti rozhodnutí CNIL odvolala k Conseil d'État¹⁶⁶, která řízení přerušila a s předběžnou otázkou týkající globálního užití práva na zapomení se obrátila na SDEU. Ten letos v říjnu vydal rozsudek, ve kterém dospěl k závěru, že provozovatel vyhledávače není povinen odstranit odkazy ze všech svých mutací vyhledávače, ale pouze z mutací vyhledávačů členských států. Avšak současně by provozovatelé měli přijmout taková opatření, která budou účinně bránit, nebo alespoň ztíží uživatelům internetových vyhledávačů vyhledávání „zapomenutých“ odkazů.¹⁶⁷ SDEU zároveň konstatoval, že unijní právo sice povinnost odstranit odkazy ze všech mutací vyhledávače nestanovuje, ale ani nezakazuje. Dozorový úřad či soud členského státu

¹⁶³ FLEISCHER, Peter. *Reflecting on the Right to be Forgotten*[online]. blog.google.com, 9. prosince 2016, [cit. 1. února 2019]. Dostupné na <<https://blog.google/around-the-globe/google-europe/reflecting-right-be-forgotten/>>.

¹⁶⁴ JEŘÁBKOVÁ, Jana. Právo na zapomení se opět hlásí o slovo. *Bulletin Centra pro lidská práva a demokracii*, 2015, roč. VII., č. 3, s. 9

¹⁶⁵ FLEISCHER, Peter. *Adapting our approach to the European right to be forgotten* [online]. blog.google.com, 4. března 2016, [cit. 1. února 2019]. Dostupné na <<https://www.blog.google/around-the-globe/google-europe/adapting-our-approach-to-european-rig/>>.

¹⁶⁶ Conseil d'État (Státní rada) je obdobou českého Nejvyššího správního soudu.

¹⁶⁷ CNIL vs. Google Inc., bod 73

má „pravomoc poměřit právo subjektu údajů na respektování soukromého života a na ochranu jeho osobních údajů na straně jedné s právem na informace na straně druhé z pohledu vnitrostátního standardu pro ochranu základních práv [...], a v návaznosti na to případně provozovateli tohoto vyhledávače uložit povinnost, aby odkazy odstranil ze všech mutací uvedeného vyhledávače.“ Tímto dal soud jasně najevo, že přestože globální právo být zapomenut zatím není, v některých případech je namístež uložit povinnost odstranit odkazy ze všech mutací vyhledávače.¹⁶⁸

Globální právo na zapomnění je dle mého názoru utopická představa o tom, že subjekty údajů budou chráněny celosvětově stejným standardem. Tato „utopie“ nebere vůbec v úvahu sociální odlišnosti jednotlivých zemí a jejich nahlížení na ochranu soukromí. Z mého pohledu je tedy nemyslitelné, aby jedno společenství na základě své „regionální“ právní úpravy rozhodovalo o tom, k čemu budou mít přístup uživatelé celého světa.

Zároveň je absurdní domnívat se, že běžní uživatelé budou k internetovému vyhledávání používali zahraniční VPN či jiné technologie, aby se dostali k obsahu, jež se zobrazuje mimo Evropskou unii. Na druhou stranu, jak již bylo řečeno ve 2. kapitole této práce „zapomenutá“ informace z internetu nezmizí, pouze se stane hůře dohledatelnou. A kdo se k ní bude chtít opravdu dostat, zadáváním různých hesel se k ní pravděpodobně nakonec dostane. V takovém případě by tomu ani globální právo na zapomnění nezabránilo. Je třeba mít na paměti, že samotné informace na internetu nejsou schopné poškodit toliko, jako jejich komplexní zobrazení po zadání jména osoby do vyhledávače. A tak jediné opravdové negativum týkající se geografických hranic práva na zapomnění spatřuji v tom, že z mutací internetových vyhledávačů mimo Evropskou unii bude možné jednodušší profilování osob.

5.3 Efekt Streisandové

Medializace soudních sporů se v současné informační společnosti těší velké oblibě. Kromě toho, že jsou vinou médií zveřejněny informace, které mohou osoby sporů v budoucnu poškozovat, je se samotnou kauzou spojen i nežádoucí efekt nazývaný podle americké herečky „Efekt Streisandové“, který se může při uplatňování práva na zapomnění projevit.

Herečka Barbra Streisandová se snažila soudní cestou domoci odstranění fotografií své rezidence v Malibu z veřejně dostupné databáze Google Maps. Důvodem byly její obavy o narušení soukromí a bezpečí. Jelikož společnost Google odmítla fotografie odstranit,

¹⁶⁸ Tamtéž, bod 72

obrátila se zpěvačka s žalobou na soud, který zde neshledal žádné porušení práva na soukromí zpěvačky.¹⁶⁹

Tento soudní spor byl silně medializován a jeho výsledkem bylo, že snímky zpěvaččiny rezidence vidělo mnohem více lidí, než kdyby k soudnímu sporu vůbec nedošlo. Dosáhla tedy naprosto opačného výsledku.

Stejný efekt měla i kauza pana Gonzáleze nebo Mosleyho, kterému sice britský soud přiznal finanční zadostiučinění za zveřejnění videa, ale povinnost odstranit z internetu toto protiprávní video už neuložil, jelikož by to již nevedlo k nápravě. V medializovaných soudních kauzách tedy nemusí mít právo na zapomení požadovaný efekt, ale naopak narušení soukromí může být ještě umocněno.

Tohoto efektu začaly využívat společnosti zabývající se online reputací.¹⁷⁰ Jejich služby spočívají zejména v údržbě a vylepšování online reputace. Tyto společnosti za své klienty nejen že začaly podávat žádosti o odstranění odkazů, ale také začaly přidávat pozitivní informace napříč různými weby, popřípadě tyto protlačovaly do předních příček vyhledávačů.¹⁷¹ Zatímco první služba se může jevit jako jistý druh právní pomoci, uveřejňování pozitivních informací a tím pádem i zakrývání těch negativních, je závažným zásahem do práva veřejnosti na přístup k informacím. Počin těchto společností lze považovat za způsob cenzury, jež je v demokratických společnostech nepřijatelná. Zároveň však poukazuje na lidskou vynalézavost v oblasti boje proti permanenci negativních informací na internetu, a na to, že i právo být zapomenut má své hranice.

¹⁶⁹ KOVÁČOVÁ, Lucie a kol. Ochrana soukromí versus svoboda projevu médií. Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 19

¹⁷⁰ Mezi jejich zástupce patří například web Reputation.com nebo český web ochranareputace.cz

¹⁷¹ ŠOŠOLÍKOVÁ, Hana. „The Right to Be Forgotten“ jako řešení problému permanence informací. *Revue pro právo a technologie*. [online] 2013, č. 7, s. 9

Závěr

Přestože právo být zapomenut vzbuzovalo po vydání Rozsudku Google Spain vs. González velké obavy z potlačování práva veřejnosti na informace, stalo se nakonec významným nástrojem ochrany osobních údajů. Velkým přínosem je zejména v oblasti internetu, kde informace zůstávají permanentně, což nám umožňuje je opakovaně zobrazovat a sdílet. Dostupnost informací již není vázána na kapacitu lidské paměti nebo fyzické zaznamenávání na nosičích, čímž člověk ztrácí kontrolu nad svými údaji.¹⁷² Právo být zapomenut nás částečně navrácí do doby před permanencí internetu, a zároveň nám poskytuje obranu v boji proti obchodování s osobními údaji. Je však důležité uvědomit si, že velký podíl na permanenci informací neseme my samotní, neboť jen my rozhodujeme, které údaje o sobě sdílíme a komu je poskytujeme.

Cílem této práce bylo poskytnutí komplexní analýzy práva být zapomenut jak o nástroje ochrany údajů včetně pomyslných mantinelů tohoto práva, které se projevují při kolizi ochrany soukromí s právem veřejnosti na informace. Při analýze tohoto práva jsem dospěla k závěru, že se jedná ve skutečnosti pouze o nový název pro práva, která již existovala dříve. Nejedná se tedy o novinku Obecného nařízení, jak je často prezentováno. Avšak právě díky tomuto populárnímu názvu a velké medializaci rozsudku Google Spain vs. González se dostalo právo být zapomenut do povědomí veřejnosti a začalo být hojně využíváno, což dokládají i statistiky společnosti Google.¹⁷³ Zároveň je třeba podotknout, že pojmy „*právo být zapomenut*“ a „*právo na výmaz*“ jak je prezentuje Obecné nařízení nejsou synonyma. Právo být zapomenut má dvojí povahu: (i) jako práva zapomenout údaje a tím chránit subjekty před negativními účinky zveřejněných informací a (ii) jako prostředek kontroly zveřejněných informací, kterým subjekty mohou žádat o výmaz. Z tohoto důvodu je třeba právo na výmaz považovat za konkrétní prostředek práva být zapomenut.

V diplomové práci jsem se taktéž zabývala kolizí základních práv, ke které dochází v kontextu práva být zapomenut. Jedná se o střet práva na soukromí se svobodou projevu a právem na informace. Základním pravidlem při zásahu do práv je jejich šetření v maximálně možné míře, a proto by při jejich posuzování měly být vystaveny testu proporcionality. Jak však vyplývá z praxe soudů, ne vždy je princip proporcionality při poměřování práv dodržován. Na vybraných judikátech jsem se snažila demonstrovat důležitost principu

¹⁷² ŠOŠOLÍKOVÁ, Hana. „The Right to Be Forgotten“ jako řešení problému permanence informací. *Revue pro právo a technologie*. [online] 2013, č. 7, s. 3

¹⁷³ Odstranění z vyhledávání na základě evropských předpisů na ochranu soukromí. Google Transparency Report [online]. google.com, 2018 [cit. 10. 12. 2019]. Dostupné na <<https://transparencyreport.google.com/eu-privacy/overview>>.

proporcionality při poměrování těchto práv, neboť i ve zjevně podobných případech může dojít k opačným výsledkům.

Další velmi důležitou proměnou při poměrování práv může být i subjekt vůči kterému je právo být zapomenut uplatňováno. Zatímco v případě internetových vyhledávačů je primárně chráněno právo veřejnosti na informace, u poskytovatelů webových stránek se k tomuto právu přidává i svoboda projevu. Uplatnění práva na zapomnění přímo u provozovatelů internetových vyhledávačů může být samo o sobě považováno za projev principu proporcionality, neboť dojde k dosažení požadovaného cíle způsobem, který je zároveň šetrnější vůči dotčeným základním právu. Paradoxně právě tato situace měla vliv na existenci přelomového rozhodnutí Google Spain vs. González, ke kterému dle mého názoru nemuselo dojít. Na základě vlastního testu proporcionality jsem dospěla k názoru, že pokud by AEPD provedl test proporcionality ve vztahu k požadavku pana González na odstranění nebo změnu stránek deníku obsahující jeho osobní údaje v roce 2010 zjistil by, že zásah do práva na ochranu osobních údajů již nadále není legitimní ani potřebný. Naopak pokud by se pan González stejného nároku domáhal v roce 1998 neuspěl by. V důsledku plynutí času původně zveřejněné osobní údaje již pozbyly svého účelu, což mělo za následek disproportionality.

I přes snahu zákonodárců posílit ochranu osobních údajů nelze jednoznačně říci, že by měla mít přednost před svobodou projevu a právem veřejnosti na informace. Ba naopak toto posílení jí přidává na konkurenceschopnosti. Právo na zapomnění by tak vždy mělo být vyváženo se svobodou projevu a právem na informace. V souvislosti s vyvažováním těchto práv, jsem si však kladla otázku, zda jsou správci údajů schopni v jednotlivých případech objektivně kolizi práv posoudit? Obecné nařízení jim svěřilo důležitou pravomoc hodnu soudců, kdy rozhodují, zda má subjekt právo na zapomnění. Nejsem si však jistá, zda jsou objektivně schopni zhostit se této úlohy už jen z toho důvodu, že nikdy nebudou rozhodovat nestranně. Jak jsem demonstrovala na některých judikátech, i samotní soudci mají někdy s proporcionalitou problém. Může být tato pravomoc uspokojivě vykonávána soukromými osobami? Na tento a další problémy týkající se práva být zapomenut jsem se snažila v závěru své práce upozornit. Avšak nutno říci, že i přes některé nedostatky, kterými zatím právo být zapomenut trpí, je stále velmi silnou a účinnou zbraní v boji proti permanenci informací a obchodování s nimi.

Zdroje

Monografie

1. BARTOŇ, Michal a kol. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016, 608 s.
2. KOSAŘ, David. *Ústavní právo: casebook*. Praha: WoltersKluwer, 2014, 635 s.
3. KOVÁČOVÁ, Lucie a kol. *Ochrana soukromí versus svoboda projevu médií*. Brno: Masarykova univerzita, 2013, 166 s.
4. MATEJKA, Ján. *Internet jako objekt práva: hledání rovnováhy autonomie a soukromí*. Praha: CZ.NIC, 2013, 256 s.
5. MAŠTALKA, Jiří. *Osobní údaje, právo a my*. V Praze: C.H. Beck, 2008. xiv, 212 s.
6. NEZMAR, Luděk. *GDPR: praktický průvodce implementací*. Praha: Grada Publishing, 2017, 301 s. Právo pro praxi.
7. ONDŘEJEK, Pavel. *Princip proporcionality a jeho role při interpretaci základních práv a svobod*. Praha: Leges, 2012, 224 s. Teoretik.
8. ŽŮREK, Jiří. *Praktický průvodce GDPR*. Olomouc: ANAG, 2017, 223 s.

Komentáře

1. KMEC, Jiří, KOSAŘ, David, KRATOCHVÍL, Jan, BOBEK, Michal. *Evropská úmluva o lidských právech*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, 1660 s.
2. NOVÁK, Daniel. *Zákon o ochraně osobních údajů a předpisy související: komentář*. Praha: WoltersKluwer, 2014, 484 s.
3. NULÍČEK, Michal a kol. *GDPR – obecné nařízení o ochraně osobních údajů*. 2. vydání. Praha: WoltersKluwer, 2018. Praktický komentář. Dostupné z ASPI ID: KO32016R069CZ, 559 s.
4. PATTYNOVÁ, Jana, SUCHÁNKOVÁ, Lenka, ČERNÝ, Jiří. *Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR): data a soukromí v digitálním světě: komentář*. Praha: Leges, 2018. 487 s.
5. WAGNEROVÁ, Eliška a kol. *Listina základních práv a svobod: komentář*. Praha: WoltersKluwer ČR, 2012. xxv, 906 s. Kodex.

Sborníky

1. *EU Internet regulation after Google Spain. Report of Proceedings*[online]. 27 March 2015. Centre for European Legal Studies faculty of Law University of Cambridge. s. 12. Dostupné z: <<https://www.cels.law.cam.ac.uk/activitiesactivities-archive/eu-internet-regulation-after-google-spain-dpnet15>>
2. ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Právo na soukromí*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2011. 112 s.

Právní předpisy

1. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/679, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES
2. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a volném pohybu těchto údajů
3. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, vyhlášený pod č. 120/1976 Sb.
4. Úmluva č. 209/1992 Sb., o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících
5. Úmluva Rady Evropy č. 108/1981, o ochraně osob, se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat, ze dne 28. 1. 1981, vyhlášená pod č. 115/2011 Sb. m. s.
6. Listina základních práv Evropské unie, ze dne 14. 12. 2007, Úřední věstník Evropské unie, C 303/1
7. Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
8. Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů
6. Zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů
7. Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty

Odborné články

1. BERNAL, Paul Alexander. A right to delete?. *European Journal of Law and Technology*. 2011, roč. 2, č. 2, 1-18 s
2. JEŘÁBKOVÁ, Jana. Právo na zapomení se opět hlásí o slovo. *Bulletin Centra pro lidská práva a demokracii*, 2015, roč. VII., č. 3, 9-10 s.
3. JONES, Meg, AUSLOOS, Jef, The Right to Be Forgotten Across the Pond. *Journal of Information Policy* [online], 2013, roč. 3, 23 s.
4. JÚZOVÁ, Jana. Právo na zapomení v prostředí internetu. *Knihovna: knihovnická revue*. 2016, roč. 27, č. 2, 68-81 s.
8. MÍŠEK, Jakub, HARAŠTA, Jakub. Analýza praktických dopadů rozhodnutí Soudního dvora EU ve věci Google Spain. *Bulletin advokacie*, Česká advokátní komora, 2015, roč. 2015, 1-2, 30-33 s.
9. MÍŠEK, Jakub. Vyhledávač jako správce osobních údajů. *Revue pro právo a technologie*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, roč. 5, č. 9, 227-229 s.
10. ŠOŠOLÍKOVÁ, Hana. „The Right to Be Forgotten“ jako řešení problému permanence informací. *Revue pro právo a technologie*. [online] 2013, č. 7, 3-12 s.

Judikatura

1. Rozsudek ESLP ze dne 10. května 2011, č. 48009/08, Mosley proti Spojenému království

2. Rozsudek ESLP ze dne 7. února 2013, č. 399954/08, Axel Springer AG proti Německu
3. Rozsudek SDEU ze dne 13. května 2014, C-131/12, Google Spain SL a Google Inc. proti Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) a Mario Costeja González
4. Rozsudek SDEU ze dne 19. října 2016, C-582/14, Patrik Breyer proti Bundesrepublik Deutschland
5. Rozsudek SDEU ze dne 9. března 2017, C-398/15, Camera di Commercio, Industria, Artigianato e Agricoltura di Lecce proti Salvatore Manni
6. Rozsudek SDEU ze dne 24. září 2019, C-507/17, Commission nationale de l'informatique et des libertés (CNIL) proti Google Inc.
7. Rozsudek England and Wales High Court (Queen's Bench Division) ze dne 15. ledna 2015, sp. zn. HQ 14 X 02964, Mosley proti Google Inc
8. Rozhodnutí The Information Commissioner ze dne 18. srpna 2015 ve věci Google Inc. Dostupné na <https://ico.org.uk/media/about-the-ico/disclosure-log/2172633/irq0690864-attachment-5.pdf>.

Internetové zdroje

1. CNIL. *CNIL orders Google to apply delisting on all domain names of these archengine* [online]. Cnil.fr, 12. června 2015 [cit. 1. února 2019]. Dostupné na <https://www.cnil.fr/fr/node/15790>.
2. ČT24. *O zdraví prezidenta se má v omezené míře informovat, shodli se tři lékaři působící v politice* [online]. ct24.cz, 25. října 2019 [cit. 1. listopadu 2019]. Dostupné na <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2959082-o-zdravi-prezidenta-se-ma-v-omezene-mire-informovat-shodli-se-tri-lekari-pusobici-v->.
3. ČTK, iDNES.cz. *O zdraví prezidenta nejvíce vědí Američané, nejméně informací mají Rusové* [online]. iDnes.cz, 24. října 2019 [cit. 1. listopadu 2019]. Dostupné na https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/prezident-hlava-statu-zdravi-kondice-informace-milos-zeman.A191024_195113_zahranicni_rko.
4. FLEISCHER, Peter. *Implementing a European not global, right to be forgotten* [online]. Europe.googleblog.com, 30. července 2015 [cit. 20. 1. 2019]. Dostupné na <https://support.google.com/transparencyreport/answer/7347822>.
5. FLEISCHER, Peter. *Reflecting on the Right to be Forgotten* [online]. blog.google.com, 9. prosince 2016, [cit. 1. února 2019]. Dostupné na <https://blog.google/around-the-globe/google-europe/reflecting-right-be-forgotten/>.
6. FLEISCHER, Peter. *Adapting our approach to the European right to be forgotten* [online]. blog.google.com, 4. března 2016, [cit. 1. února 2019]. Dostupné na <https://www.blog.google/around-the-globe/google-europe/adapting-our-approach-to-european-rig/>.
7. *Formulář žádosti o odstranění osobních údajů* [online]. google.com, 29. května 2014 [cit. 20. 1. 2019]. Dostupné na https://www.google.com/webmasters/tools/legal-removal-request?complaint_type=rthf&visit_id=636842111079248977-1592103133&rd=1.
8. HERN, Alex. *Wikipedia swears to fight censorship of right to be forgotten ruling* [online]. Theguardian.com, 6. srpna 2014 [cit. 30. 1. 2019]. Dostupné na

<<https://www.theguardian.com/technology/2014/aug/06/wikipedia-censorship-right-to-be-forgotten-ruling>>.

9. NONNEMANN, František. *Modernizace Úmluvy 108, základního nástroje Rady Evropy pro ochranu osobních údajů* [online]. Epravo.cz, 20. července 2018 [cit. 20. července 2019]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/modernizace-umluvy-108-zakladniho-nastroje-rady-evropy-pro-ochranu-osobnich-udaju-107901.html>>.
10. Úřad pro ochranu osobních údajů. *Desatero omylů* [online]. Uoou.cz, 1. března. 2018 [cit. 27. července 2019]. Dostupné na <https://www.uoou.cz/vismo/zobraz_dok.asp?id_org=200144&id_ktg=4818&n=desatero%2Domylu>.
11. VYHNANOVSKÝ, Ondřej. *Kdo má na Google právo být zapomenut? Češi už podali 25 tisíc žádostí* [online]. Lidovky.cz, 24. července 2017 [cit. 30. 1. 2019]. Dostupné na <https://www.lidovky.cz/byznys/firmy-a-trhy/kdo-ma-na-googlu-pravo-byt-zapomenut-cesi-uz-podali-25-tisic-zadosti.A170724_105901_firmy-trhy_onv>.

Jiné

1. Handbook on European data protection law 2018 edition. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2018, 397 s
2. Příručka evropského práva v oblasti ochrany údajů. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2015. 194 s.
3. Stanovisko generálního advokáta Nilla Jääskinena. Věc C-131/12 Google Spain SL Google Inc. proti Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) Mario Costeja González, přednesené dne 25. června 2
4. Stanovisko WP 148 č. 1/2008 k otázkám ochrany údajů v souvislosti s vyhledávači
5. Odstranění z vyhledávání na základě evropských předpisů na ochranu soukromí. Google Transparency Report [online]. google.com, 2018 [cit. 10. 12. 2019]. Dostupné na <<https://transparencyreport.google.com/eu-privacy/overview>>.

Abstrakt

Ústředním tématem diplomové práce je problematika práva být zapomenut jako nástroje ochrany osobních údajů. Teoretická část je tvořena genezí právní úpravy ochrany osobních údajů a analýzou současné právní úpravy práva být zapomenut dle čl. 17 Obecného nařízení. Praktická část práce je tvořena podrobnou analýzou Rozsudku SDEU ve věci Google Spain vs. González a poměřováním základních práv, která se v kontextu práva na zapomnění střetávají tzn. svoboda projevu a právo na informace vs. právo na soukromí. Toto je následně doplněno praktickými příklady v podobě soudních rozhodnutí, ve kterých byly tyto střety řešeny. Poslední část této práce je tvořena vybranými nedostatky konceptu práva na zapomnění, a to zejména rolí správců jako soudců nebo geografickými hranicemi práva být zapomenut. Cílem této práce je poskytnutí komplexní analýzy práva být zapomenut jak o nástroje ochrany údajů včetně jeho nedostatků a projevů do budoucna.

Klíčová slova

Ochrana osobních údajů, právo být zapomenut, svoboda projevu, poměřování práv

Abstract

The main topic of my diploma thesis is the problematics of right to be forgotten as the tool of protection of personal data. The theoretical aspects concern the genesis of legal regulation of personal data protection and analysis of contemporary legal regulation by article 17 of the General Data Protection Regulation. The practical considerations are analyzed through the judgement of the European court of justice in the matter of Google Spain vs. González and balancing of rights, which are in conflict in the context of right to be forgotten i.e. freedom of speech and right to get information vs. protection of privacy. This is subsequently supplemented by practical examples in the form of court decisions in which these conflicts were resolved. The last part of this work consists of selected shortcomings of the concept of the right to be forgotten, especially the role of administrators as judges or the geographical boundaries of the right to be forgotten. The aim of this thesis is to provide a comprehensive analysis of the right to be forgotten as a data protection tool including its shortcomings and manifestations for the future.

Keywords

Data protection, right to be forgotten, freedom of speech, balancing of rights